

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομή ἑτησίᾳ: Ἐν Ἑλλάδι: pp. 12, ἰν τῇ Ἀλλοδαπῇ pp. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦνται ἀπὸ Ἰαννουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους καὶ εἰνὶ ἑτήτει. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγγελοῦ 8

5 Ἰουνίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Α. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρεπου].

Συνίτη: (δι σελ. 341)

Μετ' οὐ πολὺ ἡ κυρία Σκώτ, ἡ μίς Πέρσιβαλ, ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐλάμβανον τὴν θέσιν των περὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης τοῦ προσκυτηρίου, καὶ τάχιστα, ἕνεκα τοῦ αἰφνιδίου καὶ τοῦ παραδόξου τῆς συναντήσεως, καὶ μάλιστα ἕνεκα τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ὀπωσοῦν παρὰ βόλου φαιδρότητος τῆς Μπεττίνας, ἡ συνδιάλεξις μετετρέπη εἰς εἰλικρινεστάτην καὶ ἐγκάρδιον οἰκειότητα.

— Τώρα θὰ ἰδῆτε, πάτερ, εἶπεν ἡ Μπεττίνα, τώρα θὰ ἰδῆτε ἂν εἶπα ψεύματα, ἂν δὲν εἶμαι ψόφια τῆς πείνας. Σὰς το προλέγω λοιπὸν ὅτι ἔχω σκοπὸν νὰ καταβροχθίσω ποτέ μου δὲν ἐκάθισα νὰ φάγω μὲ τόσην εὐχαρίστησιν. Τί εὐμορφα ποῦ θὰ περάσωμεν τὴν ἡμέραν μας μὲ τὸ γεῦμα τοῦτο! Δὲν εἰξεύρετε πόσον εἴμεθα εὐχαριστημένοι καὶ ἡ ἀδελφὴ μου καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐπαύλεως, τῶν κτημάτων, τοῦ δάσους!

— Καὶ ὄλ' αὐτά, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ, νὰ τα ἀποκτήσωμεν τόσον ἐκτάκτως, τόσον ἀπροσδοκῆτως! Σὰς βεβαίῳ πολὺ ὀλίγον τὸ ἐπεριμέναμεν.

— Καλέ, τί λέγεις, Σουζή, πολὺ ὀλίγον, ὑπέλαβεν ἡ Μπεττίνα, καθόλου δὲν το ἐπεριμέναμεν. Ἀκούσατε, πάτερ ἡ θὲς ἦτο ἡ εορτὴ τῆς ἀδελφῆς μου... Ἀλλὰ πρῶτον συγγνώμην, κύριε... κύριε Ἰωάννη, καλὰ λέγω;

— Μάλιστα, κυρία, Ἰωάννη.

— Λοιπὸν, κύριε Ἰωάννη, ἀκόμα λιγάκι ἀπὸ τὴν ἐξαίρετον αὐτὴν σοῦπαν, σὰς παρακαλῶ.

Ὁ πατὴρ Κωνσταντῖος ἀνελάμβανεν ἤδη ἐκ τῆς ταραχῆς του, συνήρχετο ἄλλ' ὅμως ἦτο ἔτι σφόδρα συγκινημένος, ὥστε δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐκπληροῖ τὰ τοῦ οἰκοδεσπότου ἔργα κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον ὅθεν ὁ Ἰωάννης ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς λιτῆς τραπέζης τοῦ ἀναδόχου του. Ἐπλήρωσε λοιπὸν μέχρι στεφάνης τὸ πινάκιον τῆς θεσπεσίας ἐκεῖνης Ἀμερικανίδος, τῆς εὐτόλμως προσηλούσης ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα τῶν δύο μεγάλων τῆς ὀφθαλμῶν, τῶν σπινθηροβουλούγτων εἰ-

λικρινεῖαν, τὸ λμην καὶ φαιδρότητα. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ τοῦ Ἰωάννου ἀντήμειβον τὴν μίς Πέρσιβαλ διὰ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος. Ἐν ᾧ δὲ μόλις πρὸ τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἐν τῷ κήπῳ ἡ νεὰ Ἀμερικανὶς καὶ ὁ νέος ἀξιωματικὸς προσηγόρευσαν ἀλλήλους τὸ πρῶτον, ἤδη ἀμφότεροι ἐνώπιον ἀλλήλων εὐρισκόμενοι ἠσθάνοντο ἑαυτοὺς ἐν πάσῃ ἀνέσει, ἐν πλήρει πίστει, σχεδὸν ἐν οἰκειότητι.

— Λοιπὸν σὰς ἔλεγα, πάτερ, ἐπανελάβην ἡ Μπεττίνα, ὅτι χθὲς ἦτο ἡ εορτὴ τῆς ἀδελφῆς μου, τὰ γενέθλιά της. Ὁ γαμβρός μου πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν ἀναγκασθεὶς νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀμερικὴν εἶπεν εἰς τὴν ἀδελφὴν μου: «Δέν θὰ εἶμαι ἐδῶ τὴν ἡμέραν τῆς εορτῆς σου, ἀλλὰ θὰ λάβῃς ὅμως εἰδήσεις μου». Χθὲς λοιπὸν μὰς ἐστάλησαν δῶρα καὶ ἀνθοδέσμαι ἀπὸ πικνοῦ σχεδόν, ἀλλ' ὁ γαμβρός μου μέχρι τῆς 5 μ.μ. τίποτε. Ἐξερχόμεθα νὰ κάμωμεν δύο γύρους εἰς τὸ δάσος ἔφιπποι... καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἵππων...

Καὶ διακόψασα τὸν λόγον ἔκυψεν ὀλίγον πλαγίως καὶ παρατήρησε μετὰ περιεργίας τὰ μεγάλα καὶ κατάπλευα κόνεως ὑποδήματα τοῦ Ἰωάννου καὶ ἀνεφώνησε:

— Ἀλλὰ, κύριε, ἔχετε πτερνιστήρας;

— Μάλιστα, κυρία.

— Εἰσθε εἰς τὸ ἵππικόν;

— Εἶμαι εἰς τὸ πυροβολικόν, κυρία, καὶ τὸ πυροβολικόν εἶνε καὶ ἵππικόν.

— Καὶ τὸ σύνταγμα σὰς σταθμεύει;

— Ἐδῶ πλησίον.

— Ἀλλὰ τότε λοιπὸν θὰ μας συνοδεύετε ὅταν ἐξερχόμεθα ἔφιπποι;

— Μετὰ μεγίστης χαρᾶς, κυρία.

— Εἴμεθα σύμφωνοι. Καὶ τώρα ποῦ εἴμεθα;

— Δὲν εἰξεύρεις καθόλου, Μπεττίνα, οὔτε ποῦ εἴμενες, οὔτε ποῦ εὐρίσκεισαι, καὶ κάθισαι καὶ διηγείσαι εἰς τοὺς κυρίους ἐδῶ πράγματα τὰ ὅποια δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τοὺς ἐνδιαφέρουν.

— ὦ! συγγνώμην, κυρία, εἶπεν ὁ ἐφημέριος. Ἡ πώλησις τῆς ἐπαύλεως—περὶ οὐδενὸς δὲ ἄλλου πράγματος γίνεται λόγος κατὰ τὴν ὥραν ταύτην καθ' ὅλην τὴν χώραν—καὶ ἡ διήγησις τῆς κυρίας μὰς ἐνδιαφέρει πολὺ.

— Βλέπεις, Σουζή, ο άγιος εφημέριος έπι-
θυμεί να άκούση τήν διήγησί μου. . . Λοιπόν
έξακολουθώ. Έξερχόμεθα έφιπποι, έπιστρέφο-
μεν κατά τās έπτά, τίποτε. . . Τρώομεν και
καθ' ήν στιγμήν σηκωνόμεθα από τό τραπέζι,
έρχεται τηλεγράφημα εξ Άμερικης δίστιχον
μόνον : « Παρήγγειλα και σας ήγόρασαν σήμε-
ρον εις όνομά σας τήν έπαυλιν και τὰ κτήματα
του Λογγεβάλ πλησίον τής πόλεως Σουβινής
κατά τήν βόρειον σιδηροδρομικήν γραμμήν ». Τότε
μας έπιασαν και τής δύο μα κάτι γέλια, διότι
έσυλλογιζόμεθα. . .

— Όχι, όχι, Μπεττίνα τούτο δεν είν' άκρι-
βές. Μας συκοφαντείς και τās δύο. Κατά πρώ-
τον κατελήφθημεν υπό ειλικρινεστάτης συγκι-
νήσεως και εύγνωμοσύνης· διότι αγαπώμεν πολ-
λύ τήν έξοχήν ή αδελφή μου και εγώ. Ό σύζυ-
γός μου, άνθρωπος έξαίρετος, έξευρεν ότι έπι-
θυμούμεν ζωηρότατα να έχωμεν κτήμα εν Γαλ-
λία· από εξαμηνίας λοιπόν ανεζήτει αλλά δεν
εύρισκε. Τέλος και χωρίς να μάς το ειπή ανε-
κάλυψε τήν έπαυλιν ταύτην, ήτις έπωλείτο ά-
κριβώς τήν ήμέραν τής έορτής μου. . . Ητο
φιλοφρόνησις λεπτοτάτη.

— Μάλιστα, Σουζή, έχεις δίκαιον· αλλά
μετά τήν στιγμιαίαν εκείνην συγκίνησιν, κατε-
λήφθημεν υπό μεγάλης εύθυμίας.

— Τούτο τό παραδέχομαι. . . Και ότ' έσκέ-
φθημεν ότι εύρισκόμεθα διά μίας και αι δύο—
διότι ό τι είνε τής μίας είνε και τής άλλης—
κάτοχοι κτήματος χωρίς να είξεύρωμεν πού κεί-
ται τό κτήμα τούτο, πούας κατασκευής είνε
και πόσον έστοίχισε, τό πράγμα μας έφαινετο
παρκαμύθι.

— Τέλος πάντων πέντε λεπτά καλά καλά
τής ώρας έγελάσαμεν και έξεκαρδιστήκαμεν. . .
Έπειτα επέσαμεν εις τόν χάρτην τής Γαλλίας
και καταρωθήσαμεν όχι χωρίς κόπον και έξεθαύ-
φαμεν τήν Σουβινήν. Μετά τόν χάρτην ήλθεν ή
σειρά του Όδηγού τών σιδηροδρόμων και σήμερα
τό πρώτ' δια τής κατ' εύθειαν ειδικής άμαξο-
στοιχίας κατά τās δέκα άπεβιβάσθημεν εις
Σουβινήν.

— Διήλομεν όλην τήν ήμέραν επισκεπτό-
μεναι τόν πύργον, τούς σταύλους, τās έπαύλεις.
Και ναί μεν δεν είδομεν τὰ πάντα, διότι είνε
άπεράντα. . . άλλ' όμως κατεθέλχθημεν εξ ό-
σων είδομεν. Μόνον, πάτερ Κωνσταντίε, είνε τι
τό όποιόν μ' ένοχλαί. Είξεύρω ότι τό κτήμα έ-
πωλήθη χθές δημόσια. . . Καθ' όλον τό μήκος
τής όδοϋ είδον τὰ μεγάλα προγράμματα. . .
'Αλλά δεν έτόλμησα να έρωτήσω τούς συνοδού-
οντάς με επιστάτας και ένοικιστάς, διότι ή ά-
γνοιά μου θα έφαινετο άκατανόητος!—πόσον
μ' έστοίχισαν. Ό σύζυγός μου έλησμόνησεν εις
τό τηλεγράφημά του να με το ειπή. . . 'Αφ'
ότου κατεθέλχθην δια τήν άπόκτησιν, τούτο

είνε μικρόν πράγμα, άλλ' όμως δεν θα δυσχε-
ρούμεν εάν το έμάνθανον. . . Είπατέ μοι,
πάτερ, εάν είξεύρετε, είπατέ μοι τήν τιμήν.

— Τιμή ύπέρογκος, άπεκρίθη ό Ιερεύς· διότι
πολλαι έλπίδες και πολλά φιλόδοξα σχέδια έκι-
νούντο περίξ του Λογγεβάλ.

— Τιμή ύπέρογκος! Με φοβίζετε. . . πόσον
άκριβώς;

— Τρία έκατομμύρια!

— Μόνον; άνεφώνησεν ή κυρία Σκώτ· ό πύ-
ργος, αι έπαύλεις, τό δάσος και όλα αυτά έχουν
τρία έκατομμύρια;

— Μάλιστα, τρία έκατομμύρια.

— Μα είνε χάρισμα, ειπεν ή Μπεττίνα· τό
θελτικόν εκείνο ποταμάκι, τό όποιον τρέχει εις
τό δάσος, αυτό μόνον αξίζει τὰ τρία έκατομ-
μύρια.

— Και έλέγετε πρό όλίγου, πάτερ, ήρώτη-
σεν ή κυρία Σκώτ, έλέγετε ότι ήσαν πολλοι οι
άμφισβητούντες τās γαίαις και τόν πύργον;

— Μάλιστα, κυρία.

— Και έμπροσθεν τών ανθρώπων τούτων
μετά τήν πώλησιν, ήκούσθη τό όνομά μου;

— Μάλιστα, κυρία.

— Και ότε ήκούσθη τό όνομά μου ήτό τις
έκει όστις μ' έγνωρίζεν ή έγεινε λόγος περί έμού;

— Μάλιστα. . . μάλιστα. . . 'Η σιωπή σας
μ' άποκρίνεται. . . Έγεινε λόγος περί έμού.
Λοιπόν! πάτερ, σας όμιλώ σπουδαίως, πολύ
σπουδαίως. . . Σας παρακαλώ ως χάριν να μ' έ-
παναλάβετε ό τι έλέχθη περί έμού.

— Μα, κυρία, άπεκρίθη ό τάλας εφημέριος
άγωνιών, έγεινε λόγος περί τής μεγάλης σας
περιουσίας. . .

— Μάλιστα, ήτο φυσικόν να ειπωσιν ότι εί-
μαι πολύ πλούσια. . . και πρό όλίγου μόνον
χρόνου, νεόπλουτος. . . δεν είν' αλήθεια; Πολύ
καλά! 'Αλλά δεν είνε τούτο μόνον· θα έλέχθη
και τίποτε άλλο.

— Μα, όχι, κυρία, δεν ήκουσα τίποτε. . .

— 'Α! πάτερ, αυτά είνε ψεύδη, πώς τὰ λέ-
γετε, ψεύδη εύσεβή. . . και θα ύποφέρετε πολύ
αυτήν τήν ώραν, διότι είσθε ή προσωποποιήσις
τής ειλικρινείας. 'Αλλά σας βασιανίζω τόσο, διότι
πολύ ένδιαφέρομαι να μάθω τί έλέχθη,
διότι. . .

— Θεέ μου, κυρία, υπέλαβεν ό 'Ιωάννης, έ-
χετε δίκαιον, έλέχθη άλλο τι και ό άνάδοχός
μου διστάζει βέβαια να το έπαναλάβη· άλλ'
έπειδή άφευκτως θέλετε να το μάθετε, έλέχθη
ότι είσθε μία τών κομφοτάτων, λαμπροτάτων
και. . .

— Εύμορφοτάτων γυναικών τών Παρισίων;
Δυνατόν να έλέχθη και τούτο μετά τινος έπει-
κειας βέβαια—άλλά δεν είνε τούτο μόνον. Είνε
κάτι άλλο. . .

— 'Α! μα τί άλλο!

— Μάλιστα, κάτι άλλο, και έπεθύμουν τώρα
παρευθής να εξηγηθώμεν ειλικρινώς. Δεν είξεύ-
ρω. . . άλλά μοι φαίνεται ότι σήμερα όλα μ'
έρχονται δεξιά. . . μοι φαίνεται και ίσως μεν
πρώτα τό λέγω, άλλά μοι φαίνεται ότι και οι
δύο είσθε ήδη όλίγον φίλοι μου. . . και ήμέραν
τινά θα είσθε έντελώς. Λοιπόν! είπατε εάν δια-
δίδονται περί έμού πράγματα άτοπα και ψευ-
δή, δεν έχω δίκαιον έλπίζουσα ότι θα με βοη-
θήσετε να τα διαψύσω;

— Μάλιστα, κυρία, άπεκρίθη ό 'Ιωάννης
μετά ζωηρότητας ύπερβαλλούσης, έχετε δι-
καιον.

— Λοιπόν, προς ύμας, κύριε, κατάφεύγω.
Είσθε στρατιώτης. . . και έπάγγελμά σας είνε
να είσθε θαρραλέος. . . Δάτε μοι ύπόσχεσιν ότι
θα φανήτε γενναίος. . . Υπόσχεσθε;

— Τι έννοείτε, κυρία, να φανώ γενναίος;

— Υπόσχεσιν θέλω, ύπόσχεσιν άνευ εξηγή-
σεων και άνευ όρων.

— Λοιπόν! ύπόσχομαι.

— Ό! άποκριθήτε λοιπόν ειλικρινώς ναί ή
οϋ εις τās έρωτήσεις μου;

— Θα άποκριθώ.

— Σας είπον ότι εγώ έζήτουν έλεημοσύνην
εις τās όδους τής Νέας Υόρκης;

— Μάλιστα, κυρία, μοί το είπον.

— Και ότι παρίστανον εις ιπποδρόμιον ά-
γοραίον;

— Μοί το είπον, κυρία.

— 'Αξιόλογα! . . Τούτο ίσα ίσα ήθελα και
εγώ. Λοιπόν παρατηρήσατ' εν πρώτοις ότι ό-
λαι αυτά αι διαδόσεις βεβαίως δεν έχουν τί-
ποτε τό άπίθανον. 'Αλλ' εάν δεν είνε αληθείς,
δεν έχω τό δικαίωμα να λέγω ότι δεν είνε ά-
ληθείς; Και δεν είνε αληθείς. 'Η ιστορία μου

. . . 'Εν όλίγοις θα σας την διηγηθώ και το
κάμνω τούτο εύθυσ τήν πρώτην ήμέραν, δια να
λάβετε τήν καλοσύνην να την έπαναλάβητε εις
πάντας όσοι θα σας όμιλήσουν περί έμού. . .

Μέρος του βίου μου θα διέλθω εδω, έπιθυμώ
λοιπόν οι εδω άνθρωποι να είξεύρουν πόθεν έρ-
χομαι και τί είμαι. 'Αρχίζω λοιπόν. Πτωχή,
μάλιστα, ήμην και πτωχοτάτη, πρό όκταετίας

. . . Ό πατήρ μου πρό μικρού είχεν άποθάνη,
όλίγον μετά τόν θάνατον τής μητρός μας. 'Εγώ
ήμην δεκαοκτώ ετών και ή Μπεττίνα έννά. Έ-
μένομεν μόναι εις τόν κόσμον με μεγάλη χρέη
και μίαν μεγάλην δίκην. Ό τελευταίος λόγος
του πατρός μου ήτο : « Σουζή, δια τήν δίκην
ποτέ να μη κάμετε συμβιβασμόν, ποτέ, ποτέ!
'Εκατομμύρια τέχνα μου, θα κερδίσετε, έκα-
τομμύρια! » Μας έφιλησε και τās δύο, τήν
Μπεττίναν και έμέ. . . ήρχισε να παρακληρή και
άπέθανεν έπαναλαμβάνων : « 'Εκατομμύρια! ».
Τήν έπιούσαν ήλθε μεσίτης προτείνων να μου
πληρώση τὰ χρέη όλα, να δώση και δέκα χι-

λιάδας δολλάρια, και να τω παραχωρήσω τὰ
έπί τής δίκης δικαιώματά μου. 'Η δίκη ήτο
περί τής κατοχής μεγάλης εκτάσεως γαιών εν
τῷ Κολοράδω. . . 'Εγώ άπεποιήθην. Και τότε
έπί τινας μήνας έδοκιμάσαμεν μεγίστην πτω-
χειάν.

— Και τότε, υπέλαβεν ή Μπεττίνα, τότε
έβαζα εγώ τραπέζι.

— Έζήτησα παντού ύποστηρικτάς του δι-
καιου μου, άλλ' ουδεις ήθελε να αναλάβη τὰ
συμφέροντά μου. . . Παντού μ' έδιδον τήν αυ-
τήν άπόκρισιν : « 'Η ύπόθεσίς σας είνε πολύ άμ-
φίβολος, έχετε αντιδίκους πλουσίους και έπι-
φύβους, χρειάζονται χρήματα, πολλά χρήματα
δια να λάβη πέρας ή δίκη σας. . . και σείς δεν
έχετε πλέον τίποτε. . . Σας προσφέρουν να πλη-
ρώσουν τὰ χρέη σας και δέκα χιλιάδες δολ-
λάρια, δεχθήτε, πωλήστε τήν δίκην σας. . . »
'Αλλ' εγώ είχον πάντοτε ένανυλον τήν τελευ-
ταίαν παραγγελίαν του πατρός μου, και δεν ή-
θελον. . . 'Η πενία όμως θα με ήνάγκαζε βε-
βαίως να άποφασίσω· μετέβην λοιπόν ήμέραν
τινά εις τινα φίλον του πατρός μου, τραπεζί-
την εν Νέα Υόρκη, Ούίλλιαμ Σκώτ όνομαζό-
μενον, να κάμω μικράν άπόπειραν περί τής ύ-
ποθέσεώς μου. Δεν ήτο μόνος· πλησίον του
γραφείου του εκάθητο νέος τις. Έπειδή δε ό
τραπεζίτης με είδε διστάζουσαν είπε : « Είμ-
πορείτε να όμιλήσετε έλευθερα, είνε ό υίός μου
'Ριχάρδος Σκώτ ». Παρατηρώ τόν νέον, με πα-
ρατηρεί, και αναγνωρίζόμεθα. . . « Σουζή! »—
« 'Ριχάρδε! », μοι τείνει τήν δεξιάν. 'Εκείνος
ήτο εικοσιτριών ετών, και εγώ, ως σας είπον,
δεκαοκτώ. Πολλάκις άλλοτε, ότε ήμεθα παι-
διά, συνειπαίζαμεν, και είχομεν τότε μεγάλην
φιλίαν. Έπειτα μετά έπτά ή οκτώ έτη εκεί-
νος άνεχώρησεν εις Γαλλίαν και 'Αγγλίαν προς
τελειοποίησιν τών σπουδών του. Ό πατήρ του
μοί λέγει να καθίσω, και μ' έρωτᾷ τό αίτιον
τής επισκέψεώς μου. . . τῷ λέγω. . . Με άκούει
και μ' άποκρίνεται : « Είξευρε ότι χρειάζονται
είκοσι, τριακόνα χιλιάδες δολλαρίων. Δεν σε
δανείζει κανεις τόσοσόν ποσόν, διότι δεν είμπορεί
να βασισθῆ εις δίκην πολυπλοκωτάτην, τής ό-
πούας ή έκθασις είνε άβεβαια. Θα είνε μωρία.
'Εάν έχετε δυσυχίαν, εάν έχετε ανάγκην βοηθεί-
ας. . . Δεν ζητεί τούτο, πάτερ μου, είπε ζωηρῶς
ό 'Ριχάρδος, δεν ζητεί τούτο ή μίς Πέρισιβαλ.—
Τό είξεύρω. 'Αλλ' εκείνο τό όποιον με ζητεί είνε
άδύνατον. » Και ήγέρθη να με προπέμψη. 'Αλλ'
εγώ αίφνης κατελήφθην υπό άδυναμίας πρώ-
την φοράν μετά τόν θάνατον του πατρός μου·
διότι έως τότε είχον άρκετήν δύναμιν, άλλά
ήσθανόμην εξητλημένον τό θάρρος μου. Με
ήλθον σπασμοί και δάκρυα. Τέλος συνελθούσα
άνεχώρησα. Μετά μίαν ώραν ό 'Ριχάρδος Σκώτ
ήλθε και με εύρε : « Σουζή, μ' είπε, να ύποσχε-

θής ότι θα δεχθής ὅ τι σου προσφέρω· νὰ ὑποσχεθής». Τῷ ὑποσχεθῆν. . . «Λοιπόν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ μὴ μάθῃ ὁ πατήρ μου τίποτε, ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν σου τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖόν σοι ἀναγκαιοῦ. — Ἀλλὰ πρέπει νὰ μάθῃς τὰ τῆς δίκης μου, τί δίκη εἶνε, τί ἀξίζει;

— Δὲν εἰσεύρω οὐδὲ τὸ ἄλλο τῆς δίκης σου . . . καὶ δὲν θέλω νὰ μάθω τίποτε. Τότε ποῦ θὰ ἦτο ἡ ἀξία τῆς προσφοράς μου, ἐὰν εἶχον τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ λάβω ὀπίσω τὰ χρήματά μου; Καὶ ἔπειτα δὲν ὑποσχεθῆς ὅτι θὰ τα δεχθής; Ἐτελείωσεν, ὅ τι ἔγειν' ἔγεινε». Μετὰ τούτης δὲ ἀπλότητος, μετὰ τούτης ἐγκαρδίου εὐλικρινείας μοὶ προσεφέροντο, ὥστε τὰ ἐδέχθη. Μετὰ τρεῖς μῆνας ἐκέρδησα τὴν δίκην, καὶ μοὶ προσέφερον εὐθύς πέντε ἑκατομμύρια νὰ πωλήσω τὰς γαίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πλέον ἀδιαφιλονίκητον κτήμα ἡμῶν τῶν δύο ἀδελφῶν. Ἐζήτησα τὴν γνώμην τοῦ Ῥιχάρδου, ὅστις μ' εἶπε: «Μὴ δέξῃσαι, περίμενε, διότι ἂν σου προσφέρουν τόσα, βεβαίως αἱ γαῖαι ἔχουν διπλασίαν ἀξίαν. — Ναί, ἀλλὰ πρέπει ὅμως νὰ σ' ἀποδώσω τὰ χρήματά σου, σοὶ ὀφείλω πολλά, πολλὰ. — ὦ, δὲν εἶνε δὰ καὶ βία, ἀργότερα. Τώρα εἶμαι ἡσυχος! Τὸ δάνειόν μου δὲν κινδυνεύει πλέον. — Ἀλλὰ θέλω νὰ σας ἐξοφλήσω εὐθύς· τὰ χρέη τὰ ἀποστρέφομαι! . . . Θὰ ὑπῆρχεν ἴσως μέσον, χωρὶς νὰ πωλήσω τὰς γαίας. Ῥιχάρδε, θέλεις νὰ γείνης σύζυγός μου;» Μάλιστα, πᾶτερ Κωνσταντίε, μάλιστα, κύριε Ἰωάννη, προσέθηκεν ἡ κυρία Σκῶτ γελῶσα, ἐγὼ πρώτη βλέπετε ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἀνδρός μου, ἐγὼ πρώτη τοῦ ἐζήτησα τὴν χεῖρα. Τοῦτο δὲ δύνασθε νὰ το εἰπῆτε εἰς πάντα ἄνθρωπον, καὶ θὰ εἰπῆτε τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην. Ἀλλὰ ἤμην καὶ ὑπόχρεως νὰ κάμω οὕτω πως. Οὐδέποτε, ὦ! εἶμαι βεβαιότατη, οὐδέποτε ἐκεῖνος θὰ ἔκαμνε λόγον· ἐγὼ ἤμην πλουσία καὶ πολὺ. . . καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐμὲ ἠγάπα καὶ ὄχι τὰ χρήματά μου, τὰ χρήματα τὸν ἐφύβιζόν φοβερὰ. Ἰδοὺ ἡ ἱστορία τοῦ γάμου μου. Τῆς δὲ περιουσίας μου ἡ ἱστορία δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς ὀλίγας λέξεις. Ὑπῆρχον ἀληθῶς ἑκατομμύρια ἐντὸς τῶν γαιῶν μου, ἀνεκαλύφθησαν ἐκεῖ πλουσιώτατα ἀργυροφυεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων ἔχομεν κατ' ἔτος εἰσοδήματα ἀμύθητα. Ἀλλ' εἰμεθα σύμφωνοι ὁ σύζυγός μου, ἡ ἀδελφὴ μου καὶ ἐγὼ, μέγα μέρος τῶν εἰσοδημάτων τούτων νὰ το διαθέτωμεν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, ὡς θὰ παρατηρήσητε, πᾶτερ. . . Καὶ ἐπειδὴ εἴδομεν καὶ ἡμέρας σκληροτάτας, καὶ ἡ Μπεττίνα ἐνθυμεῖται ὅτι ἔστρωνε τὸ τραπέζι εἰς τὸ πεινχρόν μας δωμάτιον ἐν Νέξ Ἰόρκη, διὰ τοῦτο, θὰ μας εὑρετε ἀείποτε προθύμους ὑπὲρ ἐκεῖνων οὔτινες, ὡς ἡμεῖς ἄλλοτε, εὐρίσκονται εἰς δυσκόλους καὶ λυπηρὰς περιστάσεις. . . Καὶ τώρα, κύριε Ἰωάννη, θὰ εὐχρησθηθῆτε νὰ

με συγχωρήσετε διὰ τὴν μακρολογίαν μου, καὶ νὰ μου δώσετε ἀπ' αὐτὸ τὸ γλύκισμα, τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐξαιρετόν;

Ἦτο δὲ τὸ γλύκισμα τὰ ὡὰ τῆς Παυλίνας, τὰ μετὰ τοῦ γάλακτος παρεσκευασμένα. . . Ἐν ὧ δὲ ὁ Ἰωάννης ἐσπευδε νὰ δώσῃ πρὸς τὴν κυρίαν Σκῶτ τὸ αἰτηθέν:

— Δὲν τὰ εἶπα ὅλα, ἐξηκολούθησε. Πρέπει τώρα νὰ μάθῃτε πόθεν ἐγεννήθησαν οἱ ἀνόητοι αὐτοὶ μῦθοι. Ὅτε πρὸ ἐνός ἔτους ἤλθομεν εἰς Παρισίους νὰ ἐγκατασταθῶμεν, ἐνομίσαμεν καθήκόν μας νὰ δώσωμεν ποσόν τι ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Τίς ὠμίλησε περὶ τούτου; ὄχι, βεβαίως ἡμεῖς, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐμνημονεῦθη ὑπὸ τινος ἐφημερίδος, ἣτις ἐσημείωσε καὶ τὸ ποσόν. Παρεστῆς δύο νέοι θηρευταὶ τῶν νέων εἰδήσεων, δύο *ρέπορτερ*, σπεύσαντες ἠθέλησαν νὰ ὑποβάλωσι τὸν κύριον Σκῶτ εἰς μικρὰν ἀνάκρισιν περὶ τοῦ παρελθόντος του, ἤθελον δὲ νὰ γράψωσι περὶ ἡμῶν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀπ' αὐτά. . . πῶς τὰ λέγετε; χρονικὰ. Ὁ κύριος Σκῶτ εἶν' ἐνίστοε ὀλίγον ζωηρός· καὶ ἐπειδὴ ἦτο τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην, ἀπέδιδεν ὀλίγον ἀποτόμους τοὺς κυρίους χωρὶς νὰ εἰπῆ εἰς αὐτοὺς τίποτε. Τότε λοιπόν καὶ αὐτοὶ ἀγνοοῦντες τὴν ἀληθινήν ἱστορίαν μας, ἐπενόησαν ἄλλην μετὰ πολλῆς φαντασίας. Καὶ ὁ μὲν διηγήθη ὅτι ἤμην ἐπαῖτις εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νέξ Ἰόρκης, ὁ δὲ τὴν ἐπαύριον θέλων νὰ δημοσιεύσῃ ἄρθρον ἔτι περιεργότερον, μὲ παρέστησεν ὅτι ἐπενοῦσα μέσ' ἀπὸ χάρτινα στεφάνια εἰς τι ἵπποδρόμιον τῆς Φιλαδελφείας. Ἐχτε εἶδω πολὺ ἀλλοκότους ἐφημερίδας, καὶ ἡμεῖς, δὲν λέγω τὸ ἐναντίον, ἔχομεν ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐν τούτοις ἀπὸ πέντε ἡδὴ λεπτῶν τῆς ὥρας ἡ Παυλίνα ἔνευε σφοδρὰ τεταραγμένη πρὸς τὸν ἱερέα, ὅστις ἐπέμενε οὐδὲ ὅπως προσέχων εἰς τὰ νεύματά της, ὥστε ἡ τάλαινα τέλος συγκεντρώσασα ὅλην αὐτῆς τὴν τόλμην ἀνεφώνησεν:

— Ἄγιε δέσποτα, εἶν' ἐπτά καὶ τέταρτον.

— Ἐπτά καὶ τέταρτον! ὦ! κυρία, σὰς παρακαλῶ νὰ με συγχωρήσετε, ἀλλ' ἔχω ἀκολουθίαν ἀπόψε.

— Τώρα εὐθύς;

— Μάλιστα, τώρα εὐθύς.

— Καὶ ὁ σιδηρόδρομος τί ὥραν ἀναχωρεῖ εἰς Παρισίους;

— Τὴν ἐνάτην, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης, καὶ μετὰ τὴν ἄμαξαν ἐντὸς δεκαπέντε εἰκοσι λεπτῶν εἴσθε εἰς τὸν σταθμόν.

— Τότε λοιπόν, Σουζῆ, εἰμποροῦμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Σκῶτ, ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῶμεν, πᾶτερ, ἔχω νὰ σας ζητήσω μίαν χάριν. Θέλω ἀφεντικῶς τὴν πρώτην φοράν καθ' ἣν θὰ γευματίσω ἐν τῷ πυργῷ μου νὰ σας ἔχω, καὶ ἕμῃς ὡσαύτως, κύριε. . .

μόνοι μας οἱ τέσσαρες, ὅπως σήμερον. ὦ! μὴ ἀποποιεῖσθε, ἢ πρόκλησις γίνεται μετὰ εὐλικρινεῶς προθυμίας.

— Καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας γίνεται ἀποδεκτὴ, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης.

— Θάσας γράψω καὶ θὰ ὀρίσω τὴν ἡμέραν, θὰ ἐπανέλθω δὲ ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Παυλίνα λαβοῦσα κατ' ἰδίαν τὴν μίς Πέρισιβαλ εἰς τινὰ γωνίαν τῆς αἰθούσης, τῇ ἔλεγε μετὰ πολλῆς ζωηρότητος, ἡ δὲ συνδιάλεξις των κατέληξε διὰ τῶν λόγων τούτων:

— Θὰ εἶσθ' ἐκεῖ καὶ σεις; ἔλεγεν ἡ Μπεττίνα.

— Μάλιστα θὰ εἶμαι.

— Καὶ θὰ με εἰπῆτε ἀκριβῶς πότε θὰ εἶνε ἡ ὥρα;

— Θὰ σας πῶ, ἀλλὰ τὸν νοῦ σας. . . νὰ τον ὁ ἅγιος ἐφημέριος καὶ δὲν πρέπει νὰ το καταλάβῃ.

Αἱ δύο ἀδελφαί, ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Ἰωάννης ἐξῆλθον τῆς οἰκίας. Ἐκεῖθεν δὲ ἵνα πορευθῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὄφειλον νὰ διέλθωσι διὰ τοῦ νεοκροταφείου. Ἡ ἐσπέρα ἦτο γλυκυστάτη. Βραδέως, σιωπηλοὶ καὶ οἱ τέσσαρες ὑπὸ τὸν δύοντα ἥλιον ἐβάδιζον ἐν τινὶ δενδροστοιχίᾳ.

Βαδίζοντες δὲ εὐρέθησαν ἐμπροσθεν τοῦ μνηματός τοῦ ἱατροῦ Ῥαιναλδου, ὅπερ ἦτο ἀπλοῦστατον μὲν, ἀλλὰ ἔνεκα τῶν διαστάσεών του διεκρίνετο τῶν ἄλλων τάφων. Ἡ κυρία Σκῶτ καὶ ἡ Μπεττίνα, ἐστάθησαν ἐκπληκτοὶ ἐκυσθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς τῆσδε, ἐπὶ τοῦ μνηματός κεχαραχμένης:

Ἐρθάδε κείται ὁ Μάρκελλος Ῥαιναλδος, ἀρχίατρος τῶν ἐπιστράτων τῆς πόλεως Σουβιργῆς, φανερωθεὶς τῇ 8 Ἰανουαρίου 1871 κατὰ τὴν ἐν Βιλερσέζελ μάχην. Δέσθε ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἀφ' οὗ δὲ αἱ κυραὶ ἀνέγνωσαν τὴν ἐπιγραφὴν, ὁ πατήρ Κωνσταντίος δεικνύων αὐταῖς τὸν Ἰωάννην, εἶπεν ἀπλῶς:

— Ὁ πατήρ του!

Ἐλθοῦσαι δὲ τότε πλησίον τοῦ τάφου καὶ κλίναςαι τὴν κεφαλὴν ἔμειναν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐν συννοίᾳ, συγκεκινημέναι καὶ ἐν ἐκστάσει. Ἐπειτα στραφείσαι ἀμφοτέραι ταυτοχρόνως ἔτειναν πρὸς τὸν νέον ἀξιοματικὸν τὴν χεῖρα διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κινήσεως, καὶ ἐπανέλαβον τὴν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν πορείαν των. Οὕτω δὲ ἡ πρώτη αὐτῶν ἐν Λογγεβάλ δέησις ἐγένετο ὑπὲρ τοῦ πατρός τοῦ Ἰωάννου.

Καὶ ὁ μὲν ἐφημέριος μετέβη νὰ ἐνδυθῇ τὰ ἱερά του, ὁ δὲ Ἰωάννης ὠδήγησε τὴν κυρίαν Σκῶτ εἰς τὸ θρανίον τὸ πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων προωρισμένον εἰς τοὺς κατόχους τοῦ Λογγεβάλ. Ἡ Παυλίνα σπεύσασα ταχύτερον ἦτο ἤδη πρὸ αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀναμένουσα ἐν τῇ σκιᾷ ὀπίσθεν κίονός τινος τὴν μίς Πέρισιβαλ. Διὰ κλίμακος δὲ στενῆς καὶ ὀ-

θείας ἀνεβίβασε τὴν Μπεττίναν εἰς τὴν ἐξέδραν, ἐν ἣ ἦτο τὸ ὄργανον τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἐκάθισε πρὸ αὐτοῦ.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ ἱερεὺς προπορευομένων δύο παιδῶν λαμπραδηφορούντων προσῆλθε πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔκλινε τὸ γόνυ ἐπὶ τῶν βαθμίδων αὐτοῦ:

— Εἶνε ὥρα, κυρία Μπεττίνα, εἶπεν ἡ Παυλίνα, ἥς ἡ καρδία ἐπαλλε σφοδρῶς καὶ μετ' ἀγωνίας. Τὸν καὶ μόνον, τώρα θὰ εὐχαριστηθῇ.

Ὅτε ἠσθάνθη τὴν μελωδίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου ἀκουομένην κατὰ πρῶτον ἠρέμα ὡς βόμβον καὶ διαχομένην ἔπειτα ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ, ὁ πατήρ Κωνσταντίος ὑπὸ τοσαύτης συγκινήσεως καὶ χαρῆς ἅμα κατελήφθη, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ του κατεκλύσθησαν ὑπὸ δακρύων. Δὲν ἐνεθυμεῖτο νὰ ἔκλυεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ Ἰωάννης τῷ εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ διανεμηθῇ ὅ τι εἶχε μετὰ τῆς μητρός καὶ τῆς ἀδελφῆς τῶν πεσόντων παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πατρός του ὑπὸ τῶν ἐχθρικών σφαιρῶν.

Ἰνα δὲ καὶ αὐτὸς εὐρεθῶσι δάκρυα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ γηραιοῦ ἱερέως, ἐδέησε νεανίς Ἀμερικανὶς νὰ διαπλευσῇ τὸν Ὡκεανὸν καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ μουσουργήσῃ βεμβασμὸν τοῦ Σοπὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Λογγεβάλ.

[Ἔπειτα συνέχεια].

Ο ΓΑΜΟΣ

ἐν Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου.

Τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ἐν τῇ πατρίδι μου Καταφυγίῳ ἐπιχειρῶ νὰ περιγράψω διὰ δύο λόγους, πρῶτον διότι θεωρῶ αὐτὴν ἀξίαν περιγραφῆς ὡς ἀρχαιοπρεπῆ χαρακτηρισμὸν φέρουσαν, καὶ δεύτερον ἵνα συμπεριλάβω τὰ κατ' αὐτὴν ψαλλόμενα γαμήλια ᾠσματα, τὰ ὁποῖα, μὴ ἀμοιροῦντα σπουδαιότητος καὶ ὅπως παρεμφερῆ πρὸς τὰ χορικά τῶν ἀρχαίων δραματικῶν, ἄδει χορὸς παρανύμφων ἔκαστον εἰς τὸν ἀρμόζοντα καιρὸν, καὶ τὰ ὁποῖα ἤρξαντο δυστυχῶς νὰ ἐκλείπωσι παραμελούμενα ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Ὁ γάμος ἐν Καταφυγίῳ τελεῖται συνήθως κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας τοῦ θέρους, καθ' οὓς καὶ μόνους εἶναι φορητὴ ἡ ἐν αὐτῷ ἐνδικαίτησις διὰ τὸ ὀρεινὸν τῆς χώρας καὶ τὸ ψυχρὸν τοῦ κλίματος.

Αἱ τρεῖς ὥραι τοῦ ἔτους ἦται τὸ ἔαρ, τὸ θερος καὶ τὸ φθινόπωρον διακροῦσιν ἐν αὐτῷ ἕξ μόνον μῆνας. Διὰ τοῦτο βλέπει τις τὸ μὲν ῥόδον νὰ προβαῖνῃ τῆς κάλυκος μόλις τὸν Ἰούνιον, τὴν δὲ σικαλιν καὶ τοὺς κυάμους νὰ ὀριμάζωσι τὸν Αὐγούστον.

Χώρα ἀνήκουσα εἰς τὴν ὑψηλοτέρην κλιματικὴν ζώνην, ἐνθα φύεται ἡ ὑψικάρηνος πεύκη καὶ ὁ χαμαιπαγῆς κέδρος, δὲν φιλοξενεῖ ἐν τοῖς κόλ-

ποις αὐτῆς οὔτε τὴν καλλιέλαδον ἀηδὸν οὔτε τὴν λαλον κορώνην. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μελανόπτειρος κολοῖος ἀρνείται νὰ στήσῃ ἐκεῖ τὴν καλιάν του. Μόνον ἡ πρόδρομος τοῦ ἔαρος ἀποδημητικὴ χελιδὼν, καίτοι φοβούμενη τὸ ψυχρὸς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πτηνόν, ἀποτολμᾷ νὰ διαθερίσῃ ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν φιλοξένων οἰκιῶν τοῦ ἐκ τετρακοσίων περιῖπου οἰκογενειῶν συγχεμένου χωρίου, ὡς ἐκ φιλανθρωπίας ὀρωμένη, ὅπως ἔνθεν μὲν χρησιμεύσῃ ὡς παρήγορος ἀγγελὸς τοῖς ὡς ἐν ὑπερορῆ διαγούσιν ἐκεῖ ἀνθρώποις, ἔνθεν δὲ διὰ τῶν ἀδικόπων τερετισμάτων τῆς ἐγείρη αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρωίας ἐπὶ τὰ ἔργα.

Τοιαύτη οὔσα ἡ χώρα δὲν ἐπαρκεῖ, ὡς εἶναι ἐπόμενον, εἰς διατροφήν τῶν κατοίκων. Διὰ τοῦτο οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀποδημοῦντες εἰς διάφορα μέρη διατρίβουσι περὶ τοὺς ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους τὴν ξυλοργίαν μετερχόμενοι, καὶ μόλις τὸ θέρος ὑπὸ τὰς ἐστίας τῶν ἐπανακάμπτοντες, ὡς ἄλλαι ἐργάτιδες μέλισσαι ὑπὸ τὴν κυψέλην, ἀποφέρουσι τὸ ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν προῖόν, δι' οὗ ἀποτίουσι μὲν τοὺς ὑπερόγκους φόρους, ἐξοικονομοῦσι δὲ καὶ τὰς ἀπαρκετικότητας αὐτῶν ἀνάγκας, ὄντες ὀλιγαρκέστατοι.

Πρὸς τὸ λιτὸν τῆς διαίτης αὐτῶν ἐναμιλλώμενος καὶ ὁ γάμος ἀμοιρεῖ πάσης πολυτελείας καὶ ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως. Δὲν βλέπει τις ὡς ἀλλαχοῦ πολυδαπάνους ἐσθῆτας, οὐδὲ βαρύτιμα κοσμήματα καὶ ποικιλίαν ἐδεσμάτων. Ἐγγύριον ἔνδυμα φιλοκάλως καὶ οὐχὶ πολυτελῶς κατασκευασμένον κοσμεῖ ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ ἀργυρᾶ τινὰ νομίσματα, πόρπκι τε καὶ ἐλικτήρες μικρῆς ἀξίας. Τὰς δὲ τραπέζας πληροῖ λιτὸν μὲν ἄλλ' ἀφθονον φαγητόν συγχεῖμενον ἐκ κρέατος βραστοῦ, ἀμνῶν ἐψημένων, τυροῦ καὶ οἴνου, ὅμοιον οἰνεῖ τοῖς ἡρωϊκοῖς τῶν ἀρχαίων δεῖπνοις.

Ἀρχεται συνήθως ὁ γάμος ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς στέψεως, καὶ τοῦτο ἴσως κατὰ μίμησιν τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν ἐορτῶν, ὧν τὰ προεόρτια εἰσιν ἐπίσης ὀκταήμερα.

Τὴν πρὸ τοῦ γάμου κυριακὴν συνερχόμενοι αὐτόκλητοι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης συγγενεῖς παρθένοι, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ προετοιμάζουσι τὰ χρεῖωδῆ διὰ τὸν γάμον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀσχολούμεναι περὶ τὴν ταξινόμησιν καὶ διευθέτησιν τῶν προικῶν ἐνδυμάτων τῆς νύμφης ἄδουσι τὰ ἐξῆς :

1.

Ἡ πεθερὰ τῆς νύμφης ὄλην τὴν ἐβδομάδα τῆς στραταῖς φοκαλοῦσε, τὸν θιὸ παρακαλοῦσε.
— Κύριε μ' νὰ κάμῃς ἥλιο, ἢ στραταῖς νὰ στεγνώσουν, χαρὰ θέλω νὰ κάμω σ' τὸ μοναχὸ τὸ θιὸ μου.

2.

Ἄχ! συντρόφισσας μου, συνομήλικές μου! τί κακὸ σὰς κάμω καὶ μὲ ξηνομάτε ἀπ' τὴν καλὴ μου μάνα καὶ τὸν καλὸ μου κύρη;

3.

Δὲ σὰς ἔλεγα, συντρόφισσας μου, δὲ σὰς ἔλεγα, καὶ δὲ σὰς λέγω, τοῦτον τὸν καιρὸ τὸ καλοκαίρι τοῦτο τὸν καιρὸ χωρίζομεστε.

4.

Μηλό μου κόκκινο, ἄσπρο καὶ βόδινο, γιὰτὶ μαραίνεσαι, γιὰτὶ πικραίνεσαι;
— Πῶς νὰ μὴ μαραθῶ, πῶς νὰ μὴ πικραθῶ;
Ἦρθαν συντρόφισσας, ἦρθαν καὶ μοὶ λαλοῦν.
— Ἐλα, συντρόφισσα, νὰ πάμε γιὰ νερό.
— Σῦρτε, δὲν ἔρχομαι, τί μ' ἀρραδώνιζαν ἐφῆς τὴν κυριακὴν, τὴν ἄλλη σημερινή.

5.

Ἄλλοι μ' ἔδιωξαν, ὄλοι μὲ ξηνομοῦσαν ἀπ' τὰ σπῆτιά μου καὶ ἀπὸ τὰ γονικά μου.
Ὡς κ' ἡ μάνα μου κ' αὐτὴ μὲ ξηνομάει.
Φεύγω κλαίοντας, φεύγω μοιρολογοῦντας, πέρνω νὰ στρατὶ τριμμένο μονοπάτι, εὐρίσκω νὰ δειτρί ἐψηλὸ σὺν κυπαρίσσι, στέκω τὸ ῥωτῶ, καὶ τὸ καλοξετάζω.
— Δεῖξέ μοι, δειτρί, καὶ ποῦ νὰ πάω νὰ μείνω;
— Γιὰ οἱ κλώνοι μου, καὶ κρέμασ' τάρματά σου, γιὰ ἡ βίτσα μου, καὶ πέσε καὶ κοιμήσου.

Τὴν πέμπτην ἐσπέρας ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ, τὴν δὲ παρασκευὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης συγκαλούμενοι οἱ πλησιέστεροι τῶν συγγενῶν ἐν στενῷ κύκλῳ δεῖπνοῦσιν ἐκεῖ, ἔνθα μετὰ τὸ δεῖπνον ἀναπαύονται τὴν καλουμένην ζύμη (προζύμια) τοῦ γάμου ἐν μέσῳ θορυβῶδων ἁσμάτων καὶ ὀργιαστικοῦ χοροῦ. Ἡ δὲ ζύμη αὕτη ἀνταλλάσσουμένη τὸ Σάββατον πρῶτῃ χρησιμεύει εἰς ζύμωσιν τοῦ γαμηλίου ἄρτου. Τελοῦνται δὲ τὰ προζύμια ὡδὲ πως: Παρθένος ἀμφιθαλῆς κοσκινίζει ἐν σκάφῃ τὸ ἄλευρον, πέριξ δὲ αὐτῆς ἀμφιθαλεῖς ἐπίσης παῖδες κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας γεωργικὰ ἐργαλεῖα σύμβολα ἀφθονίας καὶ εὐτεχνίας καὶ πέριξ αὐτῶν χορὸς παρθένων καὶ λοιπῶν συγγενῶν ἄδουσιν ἐνθουσιωδῶς:

Τοῦ πρώτου κοσκινίζω τοῦ γάμου τὸ προζύμι, ἀγῆρος κοσκινίζει, καὶ κόρη τὸ ζυμόνει μὲ μάνα, μὲ πατέρα, μ' ἀδέλφια καὶ ἑξαδέλφια.
Νὰ κάμῃ πέντ' ἀγῆρια, τῶνα νὰ γένη βράφτης, τᾶλλο νὰ γέν' ζευγίτης, τᾶλλο νὰ γέν' μ' π' α' λ' ε'...

Ἀκολουθῶς τὰς χεῖρας συμπλέκοντες χορεύουσι πέριξ τῆς σκάφης διὰ πηδημάτων καὶ κρότου ἄδοντες ὑψιφῶνως τὸ ἐπόμενον:

Γένεται γάμος, γένεται, γένεται μέγας γάμος!
ὄλον τὸν κόσμον κάλεσαν κ' ὄλα τὰ παλληκάρια, μόνο τὸ Γιάνν' δὲν ἀκαλοῦν τὸ κάλλιο παλληκάρει, γιὰτὶ σκοτοῖνε τοὺς γαμπροὺς, καὶ πέρν' αὐτοὺς τῆς νύμφης.

Οὕτω δὲ κρατούμενοι τῶν χειρῶν ἐξέρχονται εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας, ἔνθα συνιστῶντες

1. Παράβαλε πρὸς τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους:
Ἰμὴν ὑμέναί' ὦ ὑμὴν ὑμέναί' ὦ ὦ τρισμάκαρ, ὡς δικαίως... κλπ.

τακτικώτερον χορὸν ὑπὸ τὴν λάμπιν ἀνημμέων δᾶδων ἄδουσιν ἐν ῥυθμῷ τὰ ἐξῆς:

1.

Ἄχ! μωρὴ μυριόμορφη, κ' ὄμορφ' ἀγαπητικὴ! χρόνον ἀγαπιούμασταν, καὶ κανεῖς δὲν ἤξερες, μόν' ἐσὺ καὶ μόν' ἐγὼ καὶ ἡ νύχτα μοναχῆ, τὸ φεγγάρι τὸ λαμπρὸ, ποῦ μὲ φέγγει καὶ περνῶ, καὶ περνῶ τρεῖς θάλασσας, κ' ἔρχομαι καὶ σὲ φιλοῦ.
— Κρίμα Γιάννη ποῦκαμες, διέδρες ἀχ' τὴν πόρτα μου, κ' ἔσκυψες κ' ἀγνάντεψες, καὶ μὲ καλλιῶρισε, καὶ μὲ γλυκομίλησες, καὶ μὲ γύρεψες νερό, κ' ἄκουσαν ἡ μάνα μου, καὶ τὴν κακοφάνηκε.

2.

Νεράντζιο ἀπ' τὴ νεραντζιά καὶ μὴλ' ἀχ' τὴ μηλιά, σῦρε νὰ πῆς τὴ μάνα σου γαμπρὸν γιὰ νὰ μὲ κάμῃ, κ' ἂν δὲ θελήσῃ γιὰ γαμπρὸν, ἔρχομαι κ' ἡμερόνω.
Τὸ κυπαρίσσ' ἀντὰ νὰ βῆγῃ μυρὶς ὁ κόσμος ὄλος, κ' ἡ κόρ' ἀντὰ στολιζέται, μαζόν' ἡ χώρα ὄλη.

Τὸ σάββατον ἐσπέρας διανυκτερεύουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης παρὰ νύμφη παρθένοι ἄδουσαι καὶ χορεύουσαι μέχρι βαθέως ὄρθρου. Τὴν δὲ ἡμέραν τοῦ γάμου, ἤτοι τὴν κυριακὴν, ἀπὸ πρωίας κλητῆρες παρὰ τῶν μελλονύμφων φιάλας οἴνου ἐν χερσὶ φέροντες περιέρχονται τὰς οἰκίας τῶν συγγενῶν καὶ φίλων καλοῦντες αὐτοὺς εἰς τὸν γάμον. Μέχρις οὐ δὲ συναχθῶσιν οὗτοι ἐνδύονται ὁ τε νυμφίος καὶ ἡ νύμφη τὰ νυμφικὰ καὶ γηγάρτα αὐτῶν ἐνδύματα. Καὶ τὴν μὲν νύμφην ἐνδύουσιν αἱ παρὰ νύμφη παρθένοι ἄδουσαι τὰ ἐξῆς:

1.

Ἄργυρό μου χτένι καὶ μαλαματένιο, σέρν' ἀγάλια ἀγάλια, μὴ βράγῃς τρίχα, τρίχ' ἀχ' τὰ μαλλιά μου, ὅτι τάχω χάρι, χάρι ἀπ' τὸ νοῦτό μου κ' ἀπὸ τὴ νοῦνά μου.

2.

Σ' τὰ νώγια σ' τὰ κατώγια καὶ σ' τὰ ὑψηλά σεντούκια βουχίτσι' ἄχα κρυμμένα, μάνα μου, νὰ τὰ εὐρῆς νύφη θέλω νὰ γένω, θέλω νὰ τὰ φορέσω, θέλω νὰ προσκυνήσω ἐσένα καὶ τὸν κύρη καὶ τὰ πολλὰ μ' ἀδέλφια κ' ὄλην τὴ συγγενεῖά μου.

3.

Ποῦσαι καλὴ μου μάνα καὶ πολλ' ἀγαπημένη, ποτὲς δὲ μαλονάμε, λόγον δὲ μεραζάμε, τί στέκει; τ' ἀγναντεύεις καὶ πολὺ συλλογιέσαι; Δὲ φέρνεις τάρματά μου καὶ τὰ φορέματά μου νὰ στολιστῶ ν' ἀλλάξω; Νύφη θέλω νὰ γένω, θέλω νὰ προσκυνήσω...

Τὸν δὲ νυμφίον ἐνδύουσιν οἱ ἀδελφοποιήτοι αὐτοῦ, ἐν ᾧ χορὸς γυναικῶν συγγενῶν τοῦ ἄδει:

1.

Γαμπρέ μου τί στολιζέσαι; γαμπρέ μου τ' ἀρματόνεσαι;
— Μῆναν ἐγὼ στολιζομαι; μῆναν ἐγὼ ἀρματόνεμαι;
Ἡ μάνα μου μὲ στολιζεν, ὁ κύρης μου μ' ἀρματόνε.

2.

Ἐφῆς ἡ μάνα τοῦ γαμπροῦ μὲ τοὺς ἀνέμους μάλονεν.
— Πάψετε ἀνέμοι πάψετε, νὰ κατακάτῃ ὁ κορινιαχτὸς

νὰ δῆλ' ἡ μάνα τὸ γαμπρὸ, νὰ δῆλ' τὸν πρέπ' ἡ φορεσιὰ νὰ δῆλ' τὸν πρέπ' ἡ φορεσιὰ, νὰ δῆλ' τὸν πρέπουν τάρματα. Χώρα πρέπαν τὰ νεῖατα του καὶ χώρα τὰ φορέματα!

Ἀμα συναχθῶσιν οἱ προσκεκλημένοι συγγενεῖς, προσκαλεῖται ἔπειτα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἐπισήμως καὶ ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν πλησιεστέρων του συγγενῶν, καὶ τοιουτοτρόπως ἐκκινεῖ πομπωδῶς ἐκ τῆς οἰκίας ὄλη ἡ συνοδία, τὸ κοινῶς καλούμενον συμπεθερικὸ, πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης. Πρὶν δὲ κινήσῃ, τελοῦσι χορὸν ἐν τῇ αὐλῇ, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ὁποῖου ὁ γαμβρὸς φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους ταινίαν ἐρυθρὰν σταυροειδῶς, ἀναβαίνει ἐπὶ ἡμίονου καὶ κρατῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ζώγης χαιρετᾷ τὸ συναγμένον πλῆθος διὰ τῆς κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Χορὸς δὲ γυναικῶν καὶ παρθένων διαίρειται τότε εἰς δύο ἡμιχορὰ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἄδει χαμηλῆ τῇ φωνῇ τὰ ἐξῆς:

Σ' τὸ κίνημά σου σταυραεῖ, σ' τὸ καλοξεπροβόδημα καλὰ νὰ πᾶς, καλὰ νάρθῃς, νὰ φέρῃς κόρην ἔμορφη νὰ φερῆς χωρῆρ' ἀθέριστο, νὰ φερῆς ἀμπέλ' ἀτρυγητό.

Τὸ δὲ δεύτερον ὑψηλότερα τῇ φωνῇ καὶ μὲ μέλος διάφορον τὸ ἐξῆς:

Δόστε τὸ γαμπρὸ χρυσὸ μαντήλι κ' ἀργυρὸ σταυρὸ νὰ πολεμήσῃ, κάστρο βούλεται νὰ πολεμήσῃ, κάστρο βούλεται σ' αὐλαῖς παῖνει.
— Παλληκάρια μου κ' ἀγαπημένα, παλληκάρια μου, βοηθήσατέ μοι ὡς νὰ πάω γὼ καὶ νὰ γυρίσω.
Τρία χωρὶς θὰ πάω νὰ πατήσω, κ' ἄσπρα ἂν πάρωμε, δικά σας θᾶναι, κόρ' ἂν πάρωμε, δική μου θᾶναι.

Μετὰ ταῦτα προχωρεῖ βραδέως ἡ συνοδία. Κατόπιν δὲ ἐπιτελεῖ ὁ νυμφίος μετὰ τῶν δύο ἀδελφοποιήτων του, ὧν ὁ ἕτερος κρατεῖ σημαίαν ἐξ ἐρυθροῦ βαμβάκερου ὑφάσματος, φέρουσαν ἐπάνω σταυρὸν ἐκ τριῶν μῆλων καὶ βασιλικῶν, τὸ κοινῶς καλούμενον φλάμπουρο, καὶ μετ' αὐτοὺς χορὸς γυναικῶν ἄδων καθ' ὁδὸν τὰ ἐπόμενα:

1.

Γεμίσαν τὰ βουὰ δροσιὰ καὶ τὰ κλαδάκια ἄνθη, καὶ σὺ, κορὴ μου, δὲν ξυπᾶς, ἔς τὸ νοῦ σου δὲν τὸ βάζεις πῶς ἔχεις πεθερὸν παπᾶν κ' ἄντρα γραμματισμένον κ' ἡ πεθερὰ σου παπαδικὴ καὶ σὺ παπαδονύφη;

2.

— Βαρεῖ ἀνκοιμάσαι, ξύπνησε, κ' ἂν κάθῃς ἔδγα ὄζω' συμπεθεροὶ μᾶς ἔρχονται, συντέκνοι καὶ μ' π' α' τί μ' οἰ.
— Κι ἂν ἔρθουν, καλῶς ἔρχονται, κ' ἂν ἔρθαν, καλῶς ἔρθαν. Στρώσε μάνα μ' κ' ἂς κάθωνται, στρώσε γιὰ νὰ καθήσουν, καὶ βγάλ' ἀπ' τὸ γλυκὸ κρασί, καὶ πικνοκράσε τους, καὶ στόλισε τὴν Εὐδοκίᾶ, καὶ δός τὴν κ' ἂς παῖνη, κ' ἐγὼ ἂς μείνω κ' ἂς χαθῶ, ἂς μείνω κ' ἂς πεθάνω.

1. Τῶν δύο τούτων ἁσμάτων ὁ στίχος εἶναι ἡρωϊκὸς ἐξάμετρος.

Τοιουτοτρόπως φθάνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἐνθα ὑποδέχεται αὐτοὺς ἐν τῇ θύρᾳ τῆς αὐλῆς χορὸς γυναικῶν ἄδων μετὰ μέλους ἀργοῦ κατ' ἐπανόληψιν τὸ :

Συμπεθεροὶ τ' ἀργήσατε; — Μῆναν ἡμεῖς ἀργήσαμε; ὁ κύρ γαμπρὸς μᾶς ἀργῆσε, τῆς νύφης βούχα ἔρραψε, παπούτσι τὴν ἀγόραζε. . .

Τούτου δὲ ψαλλομένου εἰσέρχεται τὸ συμπεθερικὸν εἰς τὴν οἰκίαν. Ὁ δὲ γαμβρὸς σταθεῖς πρὸ τῆς θύρας χαιρετᾷ τὴν οἰκίαν διὰ τριῶν τῆς κεφαλῆς κλίσεων, ῥίπτει ἐπ' αὐτῆς μῆλον, καὶ εἰσέρχεται εὐθύς καὶ ἐκεῖνος μετὰ τῶν ἀδελφοποιήτων του. Ἐν τῇ οἰκίᾳ παρατίθενται τράπεζαι, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὀπωρικὰ καὶ οἰνόπνευμα μόνον. Καθήμενοι δὲ κατὰ σειρὰν καὶ γεύομενοι τῶν ὀπωρικῶν ἄδουσι τὰ ἐπόμενα :

1.

— Μωρὴ κυρὰ ἀργόντισσα μὲ τᾶμορφα κορίτσια, γιὰ 'πάντρεψ' τα, γιὰ δὲς μᾶς τα, γιὰ κόπιασε σ' τὴν κρίσι. — Καὶ τί κορίτσια ἔχω γὼν νὰ τὰ μικροπαντρέψω; γὼν σ' ἀργαλειὸ δὲν τᾶβαλα, τὴ βόκα δὲν τὴν ξέρου. Τὸ κέντημα εἶναι γλῆν τ η μ α, ἡ βόκα 'ναι σε ρ γ ι ἄ ν; ὁ ἔρημος ὁ ἀργαλειὸς εἶναι μεγάλ' ἀνάγκη.

2.

— Δὲ μοῦ λέτε σεῖς γετόνοι, νὰ τὸ δώσω τὸ κορίτσι; — Δὲς το, δὲς το κ' ἄς πααῖνη, μὴν τ' ἀγωρομαραγκιάζεις; τ' ἔχει τὴν ἀγάπη μέσα, ποῦ ἀνθεὶ καὶ λουλουδιάζει; καὶ τ' ἀγωρομαραγκιάζει, σ' ἄν ἡ πάχνη τὸ λειβάδι, σ' ἄν ὁ κορνιάχτος τὸν κάμπο. . .

Συγκινητικωτέρα σκηνὴ παρίσταται, ὅταν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσφέρονται τὰ δῶρα τοῦ γαμβροῦ εἰς τὴν νύμφην. Ἐν ἰδιαιτέρῳ τῆς οἰκίας δωματίῳ καλῶς ηὐτρεπισμένῳ ἵσταται ἡ νύμφη ἐπὶ ποδῶς, τὴν νυμφικὴν τῆς στολὴν φέρουσα μετὰ λευκοῦ ἐπενδύτου, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους εἰς τὸ ἔδαφος ὑπ' αἰδοῦς ἔχουσα. Περιστοιχίζουσι δὲ αὐτὴν εὐσταλεῖς τὸ σχῆμα μὲ φυσικὴν καλλονὴν καὶ χάριν αἱ παράνυμφοι παρθένοι ἄδουσαι τὸ ἐξῆς :

Στέκεται ἡ νύφη σὰ 'λονταριά κ' οὐδὲ νεῖον φοβάται κ' οὐδὲ δρακόν, μὴν τὴν πεθερὰ καὶ τὸν πεθερὸ καὶ τὴν ἀνδραδέρην τὴν πύρινη, ὅπου τὴ σηκόνει πολλὰ πρωί. — Σήκου, κυρὰ νύφη, σ' ἔφεξε, ἔχεις νὰ ζυμώσης ἐννιά ψωμιά, νὰ ξεπροβοδήσης ἐννιά βοσκούς καὶ νὰ καρτερέσης ἄλλους ἐννιά.

Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην προσέρχονται οἱ ἀδελφοποιήτοι τοῦ γαμβροῦ μετὰ τινῶν γυναικῶν συγγενῶν αὐτοῦ προσφέροντες τὰ ἀπλοῦστατα δῶρα, ἕτινα συνίστανται ἐκ ζεύγους ὑποδημάτων καὶ τῆς μεταξοφύφου καλύπτρας. Τούτων εἰσερχομένων εἰς τὸ νυμφικὸν δωματίον, αἱ παράνυμφοι ἄδουσι τὸ ἐξῆς :

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρύση, τρέχουν οἱ ἄρχοντες νὰ ἴδωσιν τὴν νύφη, τᾶρχοντόπουλα νὰ τὴν στολίσουν φέρνουν μάλαμα φέρνουν ἀσημι, φέρνουν τρεῖς θηλιὰς μαργαριτάρι, φέρνουν καὶ παπούτσια ἀχ' τὴν Πόλι. Χώρια ἔπρεπε τὸ μάλαμά τους, χώρια τὸ σπειρὶ μαργαριτάρι, χώρια τὰ παπούτσια ἀχ' τὴν Πόλι.

Ἡ νύμφη ποιούσα τρεῖς βαθυτάτας ὑποκλίσεις ἀσπάζεται τοὺς ὤμους τῶν ἀδελφοποιήτων, ἔπειτα τὴν χεῖρα, καὶ λαμβάνει τὰ ὑποδήματα καὶ τὴν καλύπτραν. Πάραυτα δὲ γυνὴ συγγενῆς τῆς ὑποδένει αὐτὴν, καὶ καλύπτει διὰ τῆς καλύπτρας, ἐν ᾧ ὁ χορὸς τῶν παράνυμφων ἄδει κύκλῳ τὸ :

Πάρ' τα, νύφη, τὰ παπούτσια τοῦ γαμπροῦ τὰ συγχαντρίζια τ' ἔχουν φούνταις μεταξίνις, τᾶφερν ὁ πεθερὸς σου τᾶφερν ἀπὸ τὴν Πόλι. . .

Ἀκολουθῶς λαμβάνοντες αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν οἱ ἀδελφοποιήτοι ὀδηγοῦσι μέχρι τῆς θύρας τοῦ δωματίου, καὶ ἐκεῖ παραδίδουσιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἀδελφούς ἢ ἐξαδέλφους τῆς, οἵτινες τὴν ὀδηγοῦσι κατὰ πῖν μέχρι τοῦ ναοῦ. Ὁ χορὸς τότε ἄδει τὸ ἐξῆς :

Τῆς νυφίτσας μᾶς τᾶδέροισι γιατί στέκουν βουρκωμένα; γιατί στέκουν πικραμένα καὶ βαργειάβαλ αντωμένα; τῶρ' ἡ νύφ' εἶναι 'δική μας, τῶρα τὴν ἀγορασάμε.

Ἐν ᾧ δὲ καταβαίνει τὴν κλίμακα ὁ χορὸς κατόπιν αὐτῆς ἄδει τὸ ἀκόλουθον :

Κόρη κάθεται σ' τάνώγει, καὶ δὲ θέλει νὰ κατέβη, τάξ τε τὴν γιὰ καὶ χιένι, καὶ πάλι δὲν κατεβαίνει, τάξ τε τὴν τὸ παλληκάρι, τότε θέλει νὰ κατέβη.

Καταβάσκει ἵσταται πρὸ τῆς θύρας ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν τῆς καὶ τῶν παράνυμφων, καὶ ἀσπάζεται τὴν χεῖρα πάντων τῶν ἐξερχομένων. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ, τελουμένου μικροῦ χοροῦ, ἐπιτίθεται ἡ προῖξ αὐτῆς ἐπὶ ἡμιόνων, καὶ οὕτω προχωρεῖ ἡ συνοδία πρὸς τὸν ναόν. Ἡ νύμφη ἀποχωροῦσα τῆς πατρικῆς οἰκίας ἀποχαιρετᾷ αὐτὴν διὰ τριῶν ἐδαφιαίων ὑποκλίσεων, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἄδει τὸ ἐπόμενον συγκινητικὸν ἄσμα :

"Ἐγε γειῶ, καλή μου μάνα, φκίσε γλίστρα σ' τὴν αὐλή σου, δεύτερο νὰ μὴν πατήσω, κ' ἂν πατήσω, νὰ γλιστρήσω.

"Ἐπειτα ὀδηγεῖται βραδεῖ τῷ βήματι εἰς τὸν ναόν, ἐνθα τελεῖται ἡ στέψις κατὰ τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα, τοῦ χοροῦ ἄδοντος καθ' ὁδὸν τὰ ἐξῆς :

Μαρομαροκλήσιτσαις ἀνοίξετε νᾶροη σερβοπούλα νὰλλογηθῆ. "Ἐχει τρεῖς ἡμέραις ποῦ περπατεῖ, τρεῖς ἡμέραις, τρία μερόνυχτα, δὲν ἔμπορεῖ νὰ φτάσῃ τὸ χωριό.

Ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπέρχεται ἐν θρησκευτικῇ παρατάξει ἡ συνοδία εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Ἐπονται δὲ οἱ νεόνυμφοι κρατούμενοι ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ὀπισθεν αὐτῶν χορὸς γυναικῶν ὀδεύων ἄδει τὸ ἐπόμενον :

"Ἐγα, μάνα, κυρὰ μάνα, ἔγα δέξου τὸν υἱό σου, πάει μόνος, κ' ἤρθε ζευγάρι. "Ἐγα δέξου τὸν υἱό σου, ποῦ σοῦ φέρνει μιὰ περδία μιὰ περδία ἀχ' τὰ πλάγια.

Εἰσερχομένης τῆς νύμφης εἰς τὴν οἰκίαν, γυνὴ μεσήλιξ καὶ ἐπὶ εὐτεχνίᾳ διακρινομένη, ἐπιθέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἄρτον καὶ ἐπ' αὐτοῦ τολύπην ἐξ ἐρίου λευκοῦ, σύμβολα εὐζωίας καὶ μακροβιότητος, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἄδει τὸ ἐξῆς :

Σίθα, σίθα, κυρὰ νύφη, σ' τοῦ κυρὴ γαμπροῦ τὰ σπῆττα καὶ αὐτοῦ φωλιά νὰ χτίσης, καὶ αὐτοῦ νὰ ξεφωλιάσης.

Ἀκολουθῶς προσφέρεται γεῦμα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ εἰς ὅλους. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ὑπνρέται τοῦ γάμου παραθέτουσι τράπεζας, διανέμουσιν ἄρτον καὶ διαμελίζουσι τοὺς ἐψημένους ἀμνούς, χορὸς μὲν γυναικῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ψάλλει τὰ ἐπόμενα :

1.

Κύρ συμπεθεροὶ καὶ ἀγχιρῖνοι, γιὰ δὲν τρώτε, γιὰ δὲν πίνετε. Μῆναν τὸ ψωμί δὲ σᾶς ἄρεσε; Μῆναν τὸ κρασί δὲ σᾶς ἄρεσε; ἄς ἦν' καλὰ γαμπρὸς, σᾶς τᾶλλάζομε.

2.

Θέλω νὰ καλωρωτήσω τᾶδεροφροῖτητοῦ τὴ μάνα, τ' ἔφαγ' τ' ἔπιε σ' τὴν ἀγγάστρια, καὶ μυρίζ' ὁ υἱὸς τῆς μάχο. — Μῆλο ἔφαγ' σ' τὴν ἀγγάστρια καὶ κυδόν' ἀντὰ 'γεννήθηκε.

3.

Ὁ γαμπρὸς ἀπ' τὴ χαρὰ του ὡς τὸν οὐρανὸ ἀπέτα καὶ τὸν θιὸ 'παρκαλοῦσε. — Κύριε μ' κ' οὐρανὸ δὲς μοι πέρδεια νᾶχη τὰ φτερά τῆς ἄσπρα, τὰ πλατούργια τῆς γραμμένη.

Οἱ δὲ κεκλημένοι καθήμενοι κατὰ σειρὰν εὐφραίνονται πάντες τρώγοντες καὶ πίνοντες ἐκ τῶν παρακειμένων ἐδεσμάτων καὶ τοῦ οἴνου. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ φαγητοῦ ἄδουσι πρὸς τῷ ἐπομένῳ ἄσματι καὶ ἄλλα ἠρωϊκὰ, μὴ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸν γάμον. Καλοῦσι δὲ ταῦτα κοινῶς *τραπεζιάτικα*.

Ὁ Γιάννης κάνει τὴ χαρὰ, χαρὰ γιὰ τὸν υἱό του, κ' ἀκάλεσε συμπεθεροῦς, κ' ἀκάλεσε μ π ρ α τ ῖ μ ο υ ς, καὶ σύντεκνο δὲν εὕρισε νὰ πῆν νὰ στεφανώσῃ, κ' ἀκάλεσε τὸ σταυραετὸ νὰ πῆν νὰ στεφανώσῃ, κ' ὁ σταυραετὸς ἀντράπηκε νὰ πῆν χωρὶς κ α ν ῖ σ κ ι, καὶ 'πῆρε τὸ δοξάρι του, καὶ πάει νὰ κυνηγήσῃ.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας τελοῦσιν ἐν εὐρυχώρῳ χοροστασίῳ τὸν καλούμενον μέγαν χορόν, ὅπου συγχορεύουσι καὶ

οἱ νεόνυμφοι. Χορεύοντες δὲ ἄδουσι ἐν ῥυθμῷ τὰ ἐξῆς :

1.

'Ἐγατ' ἀγόρια σ' τὸ χορὸ, κοράσια σ' τὰ τραγούδια νὰ 'δῆτε καὶ νὰ μάθετε πῶς πλάνεται ἡ ἀγάπη. 'Απὸ τὰ μάτια πλάνεται, σ' τὰ χεῖλη κατεβαίνει, κ' ἀπὸ τὰ χεῖλη σ' τὴν καρδιά, καὶ σ' τὴν καρδιά βρίζονε.

2.

'Αχ! κυρὰ συμπεθερὰ μου, τ' εἶν' ἡ μάχη ποῦ π'ιασάμε; κ' ἔστειλες τὸ σταυραετὸ σου, καὶ μοῦ πῆρε τὴν τρυγόνα, κ' ἄσχημαῖν' τὰ κάγκελά μου, καὶ μορφαίνουν τὰ 'δικά σου.

3.

Νὰ μὴ σᾶς κακοφαίνεται ποῦρθα σ' τὸ μαχαλὰ σας, ἡμεῖς τῶρα θὰ φύγωμε, κ' ὁ μαχαλὰς 'δικός σας.

Τοῦ τελευταίου τούτου ἄδομένου, δίδεται οἶονε τὸ σύνθημα τῆς λήξεως τοῦ γάμου. Οὕτω δὲ περὶ λύχων ἀφᾶς διαλύεται ὁ χορὸς καὶ ἕκαστος τῶν κεκλημένων ἀποχωρεῖ εἰς τὰ ἴδια.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 1 Μαΐου 1883.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ο ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ

Α'

Τὸ σύνταγμα ἐμάχετο ἐπὶ ἀνωφερίας τινὸς τοῦ σιδηροδρόμου, χρησιμεῖον ὡς σκοπὸς παντὸς τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ, σεσωρευμένου κατέναντι, ὑπὸ τὸ δάσος. Ἐपुरοβολεῖτο ἐξ ἀποστάσεως ὀγδοήκοντα μέτρων. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐφώναζον : Πρηνηδόν ! . . . ἀλλ' οὐδεὶς ὑπήκουε, καὶ τὸ υπερήφανον σύνταγμα ἔμενε ὀρθόν, συνησπισμένον περὶ τὴν σημαίαν του. Ἐν τῷ εὐρεῖ ἐκείνῳ ὀρίζοντι τοῦ δύντος ἡλίου, τῶν σταχυῶν τοῦ σίτου καὶ τῶν φορβῶν, ὁ ὄγκος οὗτος ὁ ἀνθρώπινος, ὁ συντεταραγμένος καὶ περικεκαλυμμένος ὑπὸ θολοῦ καπνοῦ ὁμοιάζε πρὸς ποιμνιον καταληφθὲν ἐν ἀνοικτῇ πεδιάδι ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνεμοσροβίλου φοβεραῶς θυέλλης. Καὶ ἔβρεχε πράγματι σιδηρονεπὶ τῆς ἀνωφερίας ἐκείνης ! Μόνον αἱ ἐκपुरοσκοπησῆσαι ἤκουοντο, καὶ ὁ ὑπόκωφος κρότος τῶν *καβαλαῶν* κυλινδουμένων εἰς τὴν τάφρον, καὶ αἱ σφαῖραι αἱ παλλόμεναι ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τοῦ πεδίου τῆς μάχης εἰς τὸ ἄλλο, ὡς τεταμέναι χορδαὶ ἀπαισίου τινὸς καὶ ἡχηροῦ ὀργάνου. Ἐνίοτε ἡ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ὀρθουμένη σημαία, σειομένη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῶν μυδραλλίων ἀνετρέπετο ἐν μέσῳ τοῦ καπνοῦ. Τότε φωνὴ ὑψοῦτο σοβαρὰ καὶ υπερήφανος δεσπόζουσα τῶν πυροβολημάτων, τῶν ψυχορραγημάτων, τῶν βλασφημιῶν τῶν τραυματιῶν : « Τὴ σημαία, παιδιὰ, τὴ σημαία ! . . . » Παρευθὺς εἰς ἀξιωματικὸς, ὄρμα ὡς σκιά ἐν τῇ ἐρυθρᾷ ἐκείνῃ ὀμίχλῃ, καὶ ἡ ἠρωϊκὴ σημαία ἀναβίουσα ἤνοιγε τὰς πτέρυγας τῆς καὶ πάλιν ὑπὲρ τὴν μάχην.

Δις καὶ εἰκοσάκις ἔπεσε! . . . Δις καὶ εἰκοσάκις ὁ κοντὸς αὐτῆς ὑπόθερμος ἔτι, ἐκφεύγων χειρὸς θνησκούσης, ἀνηπάγη, ἠνωρθώθη· καὶ ὅτε, δύοντος τοῦ ἡλίου, οἱ ἀπομένοντες ἐκ τοῦ συντάγματος—δρᾶξ μάλιστα ἀνδρῶν—ὑπεχώρησαν ἠσύχως, ἢ σημαία ἦτο πλέον βράχος ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ λοχίου Χορνοῦς, τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου σημαιοφόρου τῆς ἡμέρας.

B

Ὁ λοχίας οὗτος Χορνοῦς ἦτο γεροντάκος, μάλιστα γινώσκων τὴν γράψην τὸ ὄνομά του, εἶχε δὲ διανύσει εἰκοσὶν ἔτη ὅπως ἀποκτήσῃ τὰ σειρήνια τοῦ ὑπαξιωματικοῦ. Ὅλη ἡ δυστυχία ἦν ὑπέστη ὡς ἐκθετον παιδίον, ὅλη ἡ ἐκ τοῦ στρατῶνος ἀποκλήσις, ἐφαίνοντο ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐκείνου τοῦ στενοῦ, ἐπὶ τῆς βράχως ἐκείνης τῆς ὑπὸ τοῦ σάκκου κυρτωθείσης. Ἐκτὸς τούτων ἦτο ὀλίγον τι τραυλός, ἀλλ' ὅπως γείνη τις σημαιοφόρος δὲν ἔχει ἀνάγκη εὐγλωττίας. Τὴν αὐτὴν δὲ τῆς μάχης ἐσπέραν ὁ συνταγματάρχης του τῷ εἶπε: «Ἐπῆρες τὴν σημαίαν, παλληκάρι μου! λοιπὸν κράτησέ την». Καὶ ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ του μανθῦου, καταφθαρέντος πλέον ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ πυρός, ἡ κἀπηλὸς τοῦ στρατοπέδου ἐπέρραψεν ἀμέσως χρυσοῦν σειρήτιον ἀνθυπολοχαγοῦ. Αὕτη ἐγένετο ἡ μὴν ἀλαζονεία τοῦ τεταπεινωμένου ἐκείνου βίου. Διὰ μιᾶς τὸ ἀνάστημα τοῦ γέροντος ὀπλίτου ἠνωρθώθη. Τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο δν, τὸ εἰθισμένον νὰ βαδίζῃ κεκυρτῶς, τοὺς ὀφθαλμοὺς χαμαὶ νεύον, εἶχε τοῦ λοιποῦ ὑπερήφανον τὴν μορφήν, ὑψωμένον πάντοτε τὸ βλέμμα ὅπως βλέπῃ κυματίζον τοῦ ὑπέρσματος τὸ βράχος, καὶ τηρῇ αὐτὸ εὐθύτατον, ὑψηλὰ, ὑπεράνω τοῦ θανάτου, τῆς προδοσίας, τῆς εἰς φυγὴν τροπῆς.

Οὐδέποτε εἶδετε τοσοῦτῳ εὐδαίμονα ἄνθρωπον, ὅσον ἦτο ὁ Χορνοῦς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μάχης, ὅτε ἐκράτει τὸν κοντὸν διὰ τῶν δύο του χειρῶν, στεροτάτα ἐν τῷ δερματίνῳ του σωλήνι. Δὲν ὠμίλει, δὲν ἐκινεῖτο. Σοβαρὸς καθάπερ ἱερεὺς, ἐφαίνετο ὡσεὶ κρατῶν ἱερὸν τι. Σὺμπασα ἡ ζωὴ αὐτοῦ, σὺμπασα ἡ δύναμις ἦτο ἐν τοῖς δακτύλοις του τοῖς συνερικνωμένοις περὶ τὸ περικαλλές τουτο χρυσοῦν βράχος ἐφ' οὗ ἐπέσκηπτον αἱ σφαῖραι, καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ταῖς μεστοῖς προκλήσεως, οἵτινες ἐθεώρουν τοὺς Πρώσσους κατὰ πρόσωπον, ὡσεὶ ἔλεγον: «Δοκιμάσατε δὲ νὰ ἐλθῆτε νὰ μοῦ τὴν πάρτε! . . .»

Οὐδεὶς ἐδοκίμασεν, οὐδ' αὐτὸς ὁ θάνατος. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Βορνῆ, μετὰ τὴν τῆς Γραβλότης, τὰς φονικωτάτας μάχας, ἡ σημαία ἀπήρχετο πανταχόθεν, διερρηγμένη, τετριμμένη, διαφανὴς ἐκ τῶν τραυμάτων ἀλλὰ

πάντοτε ὁ γηραιὸς Χορνοῦς ἐκράτει αὐτήν.

Γ

Ἐπειτα ἐπῆλθεν ὁ Σεπτέμβριος, ὁ ὑπὸ τὸ Μῆτε στρατὸς, ἡ πολιορκία, καὶ ἡ μακρὰ ἐκείνη ἐκχειρία καθ' ἣν ἐσχωρίζον τὰ τηλεβόλα ἐν τῷ πηλῷ, καθ' ἣν ὁ πρῶτος στρατὸς τοῦ κόσμου διαφθαρεῖς ὑπὸ τῆς ἀδρανείας, τῆς ἐλλείψεως ζωοτροφιῶν, εἰδήσεων, ἔθνησκον ἐκ πυρετοῦ καὶ ἀνίας παρὰ τὰς πυρκαϊδας τῶν ὀπλων του. Οὔτε ἀρχηγοί, οὔτε στρατιῶται εἶχον πεποιθήσιν πλέον οὐδεμίαν· μόνος ὁ Χορνοῦς εἶχεν ἔτι ἐμπιστοσύνην. Ἡ τρίχρους σημαία του ἐπέειχεν αὐτῷ τόπον τῶν πάντων, καὶ ἐφ' ὅσον τὴν ἠσθάνετο ἐκεῖ, ἐνόμιζεν ὅτι οὐδὲν ἔτι ἀπώλετο. Δυστυχῶς, ἐπειδὴ δὲν ἐμάχοντο πλέον, ὁ συνταγματάρχης ἐφύλαττε τὰς σημαίας παρ' αὐτῷ ἐν τινι τῶν προαστείων τοῦ Μῆτε· καὶ ὁ γενναῖος Χορνοῦς ὁμοιάζε σχεδὸν πρὸς μητέρα ἔχουσαν τὸ τέκνον τῆς παρὰ τροφῆ. Εἰς αὐτὴν εἶχεν ἀκαταπαύστως τὸν νοῦν του. Ὅτε δὲ σφοδρῶς κατελκεβάνετο ὑπὸ τῆς ἀνίας, μετέβαινε τρέχων εἰς Μῆτε, καὶ μόνον βλέπων αὐτὴν πάντοτε ἐν τῇ ἰδίᾳ θέσει, ἤσυχον κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὑπέστρεφεν ἔμπλεως θάρρους, ὑπομονῆς, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὴν διάβροχον σκηπὴν, ὄνειρα μάχης, πορείων πρὸς τὰ πρόσω, ἐν ᾧ ἡ τρίχρους διεπτυγμένη θὰ ἐκυμάτιζεν ἐκεῖ κάτω ἐπὶ τῶν πρῶστικῶν χαρκαωμάτων.

Διαταγὴ τῆς ἡμέρας τοῦ στρατάρχου Βαζαῖν κατεκρήμισε τὰς ὄνειροπολήσεις του. Πρωῖαν τινὰ ὁ Χορνοῦς ἐγερεθεὶς εἶδεν ἐν ταρχῆ ὄλον τὸ στρατόπεδον, τοὺς στρατιώτας καθ' ὁμίλους, ἐξηρηθισμένους, ἐξασπομένους, κραυγὰς λύσεως ἐκβάλλοντας, καὶ δεικνύοντας πάντας τὴν πυγμὴν αὐτῶν πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος τῆς πόλεως, ὡσεὶ ἡ ὀργὴ των ὑπεδείκνυε τινα ἔνοχον. Ἐφώναζον: «Ἄς τὸν ἀρπάξωμεν. . . ἄς τουφεκίσθῃ! . . .» Οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ ἠνεύχοντο ταῦτα λεγόμενα· ἐβαδίζον κατὰ μόνους, χαμαὶ κλίνοντες τὴν κεφαλὴν, ὡσεὶ ἠσχύοντο τοὺς ἀνδρας των. Ἦτο ἐπαίσχυντον, πράγματι. Πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀναγκασθῆ εἰς ἑκατὸν πενήκοντα χιλιᾶδας στρατιωτῶν, καλῶς ὀπλισμένων καὶ ἀκμαίων, ἡ διαταγὴ τοῦ στρατάρχου, ἡ παραδιδοῦσα αὐτοὺς ἀμαχητῆ εἰς τοὺς πολεμίους.

— Καὶ αἱ σημαῖαι; ἠρώτησεν ὁ Χορνοῦς ὠχρῶν. Αἱ σημαῖαι παρεδίδοντο μετὰ τῶν λοιπῶν, μετὰ τῶν πυροβόλων, τῶν πολεμοφοδίων, μετὰ πάντων.

— Νὰ... νὰ... νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! . . . ἐφέλλισεν ὁ ταλαίπωρος. Τὴν ἰδικὴν μου θὰ καὶ νὰ κάμουν δὲν θὰ τὴν πάρουν. . . Καὶ ἤρξατο τρέχων πρὸς τὴν πόλιν.

Δ

Καὶ ἐκεῖ ὁμοίως μέγας ἐπεκράτει ἐρεθισμός. Ἐθνοφύλακες, ἄστοι, ἐθνοφρυγὰ ἐκράυγαζον, συνεταράσσοντο. Πρεσβεῖαι παρήρχοντο, φρυάττουσαι, πρὸς τὸν στρατάρχην διευθυνόμεναι. Ἄλλ' ὁ Χορνοῦς οὐδὲν ἔβλεπεν, οὐδὲν ἤκουε. Συνδιελέγετο πρὸς ἑαυτὸν ἀνερχόμενος τὴν λεωφόρον τοῦ Προαστείου.

— Νὰ μοῦ πάρουν τὴν σημαία μου! . . . Ἄμ' δέ! Εἰμπορεῖ νὰ γείνη αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Ἐχουν τὸ δικαίωμα; Ἄς δώσῃ αὐτὸς εἰς τοὺς Πρώσσους ὅσα εἶνε ἰδικὰ του, τὰ χρυσὰ του ἀμαξία, τὰ εὐμορφα ἀσημικὰ ποῦ ἔφερε ἀπὸ τὸ Μεξικόν. . . Μὰ αὐτὴ. . . αὐτὴ εἶνε ἰδική μου· εἶνε ἡ τιμὴ μου. Ἀπαγορεύω νὰ μοῦ τὴν ἐγγίξουν.

Ὅλοι αὐταὶ αἱ περίοδοι τῶν φράσεων κατετέμνοντο ὑπὸ τοῦ δρόμου καὶ τῆς τραυλῆς του γλώσσης· ἀλλὰ κατὰ βάθος εἶχε τὴν ἰδέαν του ὁ γηραιὸς. Ἰδέαν σαφεστάτην, στεροῶς ἀποφασισθεῖσαν, νὰ δρᾶξῆται τῆς σημαίας, νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῦ συντάγματος καὶ νὰ διέλθῃ διὰ μέσου των Πρώσων, μετὰ τῶν θελόντων νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν.

Ὅτε ἀφίκετο ἐκεῖ, οὐδὲ νὰ εἰσέλθῃ κἂν τῷ ἐπετράπη. Ὁ συνταγματάρχης, μανιώδης ἐπίσης, δὲν ἤθελε νὰ ἴδῃ κανένα, ἀλλ' ὁ Χορνοῦς δὲν ἦτο αὐτῆς τῆς ἰδέας· ἐβλασφήμει, ἐφώναζε, συνέσειε τὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ συνταγματάρχου ὑπαξιωματικόν:

— Τὴν σημαία μου. . . θέλω, τὴν σημαία μου. . .

Ἐπὶ τέλους ἠνοιχθῆ ἐν παράθυρον:

— Σὺ εἶσαι, Χορνοῦ;

— Ναι, συνταγματάρχα μου, θε. . .

— Τὴν σημαίαν σου τὴν ἐπῆραν εἰς τὸ ὄπλοστάσιον. . . πήγαίκε νὰ σοῦ δώσουν ἀπόδειξι παραλαβῆς. . .

— Ἀπόδειξι παραλαβῆς; . . . Νὰ τὴν κάνω τί;

— Εἶνε ἡ διαταγὴ τοῦ στρατάρχου.

— Μὰ συνταγματάρχα! . . .

— Ἐσφορτώσου με! . . . καὶ τὸ παράθυρον ἐπανεκλείσθη.

Ὁ γηραιὸς Χορνοῦς ἐσφάλετο ὡς οἰνόφλυξ.

— Ἀπόδειξι. . . ἀπόδειξι. . .», ἐπανελάμβανε μηχανικῶς.

Τέλος πάντων ἤρξατο πάλιν βαδίζων, ἐν μόνον ἀνακυκλῶν κατὰ νοῦν, ὅτι ἡ σημαία ἦτο ἐν τῷ ὄπλοστασίῳ καὶ ὅτι πάση θυσίᾳ ἔπρεπε νὰ τὴν ἀνακτήσῃ.

Ε

Αἱ πύλαι τοῦ ὄπλοστασίου ἦσαν ὀρθάνοικτοι, ὅπως διέλθωσιν αἱ φορτηγίδες ἀμαξῆαι τῶν Πρώσων, αἱ ἀναμένουσαι παρατεταγμέναι ἐν τῇ αὐλῇ. Ὁ Χορνοῦς εἰσελθὼν ἐφρικίασε. Πάν-

τες οἱ ἄλλοι σημαιοφόροι ἦσαν ἐκεῖ, πενήκοντα ἢ ἐξηκοντα ἀξιωματικοί, κατατεθλιμμένοι, σιγηλοὶ· βλέπων δὲ τις τὰς σκυθρωπὰς ἐκείνας ἀμαξῆας ὑπὸ τὴν βροχὴν, τοὺς ἀνδρας ἐκείνους τοὺς συνηθροισμένους ὀπισθεν, ἀσκεπεῖς, θὰ ἔλεγεν ὅτι ἦτο κηδεῖα.

Ἐν γωνίᾳ τινὶ, πᾶσαι αἱ σημαῖαι τοῦ στρατοῦ τοῦ Βαζαῖν, συνεσωρεύοντο, συμπεφυρμέναι ἐπὶ τοῦ λασπώδους λιθοστρώτου. Οὐδὲν θλιβερώτερον, τῶν μεταξίνων βράχων ἐκείνων, τῶν ἐρειπίων ἐκείνων τῶν χρυσοῦν κροσσῶν καὶ τῶν τορευτῶν κοντῶν, πάσης ταύτης τῆς ἐνδοξου ἀποσκευῆς, ἐρριμένης χαμαὶ, ζυπαινομένης ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ τῆς λάσπης. Ἀξιωματικὸς τις τῆς διοικήσεως, τὰς ἐλάμβανεν ἀνὰ μίαν, καὶ ἕκαστος σημαιοφόρος ἀμαξίᾳ ἐκφωνῆσει τοῦ συντάγματος τοῦ προῦχώρει ὅπως λάβῃ ἀπόδειξιν παραλαβῆς. Ἀκαμπτοι, ἀπαθεῖς, δύο Πρώσοι ἀξιωματικοὶ ἐπέβλεπον τὴν ἐπὶ τῶν φορτηγίδων ἀμαξῶν φόρτωσιν αὐτῶν.

Καὶ ἀπήρχεσθε οὕτω, ὦ ἱερὰ ἐνδοξὰ βράχη, διαπτύσοντα τὰς σφισμὰς ὑμῶν, διασαρῶντα τὸ λιθόστρωτον θλιβερώς, ὡς πτηνὰ τεθραυσμένους ἔχοντα τὰς πτέρυγας. Ἀπήρχεσθε φέροντα τὸ αἶσχος, τὸ ὅποιον φέρουσι πάντα τὰ ὄρατα πράγματα μαινωμένα, καὶ ἕκαστον ὑμῶν συναπῆγε μεθ' ἑαυτοῦ μέρος τῆς Παλλίας. Ὁ ἥλιος τῶν μακρῶν πορείων παρέμενεν ἐν ταῖς παρελθούσαις πτυχῆς ὑμῶν. Ἐν ταῖς σημείοις τῶν σφαιρῶν διετηρεῖτε τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀγνώστων νεκρῶν, οἵτινες ἔπεσαν τυχαίως ὑπὸ τὴν σκοπευομένην σημαίαν. . .

— Χορνοῦς, ἡ ἰδική σου. . . Σε φωνάζουν. . . πήγαίκε νὰ πάρῃς τὴν ἀπόδειξι σου.

Ἀπόδειξιν ἐκείνος εἶχε κατὰ νοῦν!

Ἡ σημαία ἦτο ἐκεῖ ἐνώπιόν του. Ἦτο ἡ ἰδική του, ἡ ὠραιότατη, ἡ μάλιστα πασῶν ἠκρωτηριασμένη. . . Καὶ ἐπαναβλέπων αὐτὴν ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἀνωφερείας. Ἦκουε συρίζουσας τὰς σφαῖρας, καὶ τὴν φωνὴν τοῦ συνταγματάρχου: «Τὴν σημαία, παιδιὰ μου! . . .» Ἐπειτα ἔβλεπε τοὺς εἰκοσιδύο συμμαχητάς του χαμαὶ, καὶ ἑαυτὸν εἰκοστὸν τρίτον ὁρμῶντα ὅπως ἀνεγείρῃ, ὑποβαστάσῃ τὴν δυστυχῆ σημαίαν σφαλλομένην δι' ἔλλειψιν βραχιόνων. Ἄ! τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχεν ὀρκισθῆ νὰ τὴν ὑπερασπισθῆ ἄχρι θανάτου. Καὶ τῶρα. . .

Ἐπὶ τῇ σκέψει ταύτῃ, ὄλον τὸ αἶμα αὐτοῦ ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν του. Ἐξάλλος, ἐκφρων, ὤρμησεν ἐπὶ τὸν Πρώσον ἀξιωματικόν, ἀπέσπασεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν φιλτάτην σημαίαν, ἢς ἐδράξατο διὰ τῶν δύο του χειρῶν· εἴτα ἐπειράθη νὰ ὑψώσῃ αὐτὴν εἰσέτι, ὑψηλὰ, εὐθυτάτην, κραυγάζων: «Τὴν σημ. . .», ἀλλ' ἡ φωνὴ του ἔστη ἐν τῷ βάθει τοῦ λάρυγγος αὐτοῦ. Ἠσθάνθη τὸν κοντὸν τρέμοντα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. Ἐν

τῷ ἀέρι ἐκείνῳ τῷ ἀδρανεῖ, τῷ νεκρῷ ἐκείνῳ ἀέρι, τῷ τόσον βαρέως ὑπερκαθημένῳ τῶν παρὰ διδομένων πόλεων, αἱ σημαῖαι ἠδύνατον πλέον νὰ κυματίσωσιν, οὐδὲν τὸ ὑπερήφανον ἠδύνατο πλέον νὰ ζήσῃ. . . Καὶ ὁ γηραιὸς Χορνοῦς κατέπεσε νεκρὸς, ὡσεὶ ὑπὸ κεραυνοῦ βληθεὶς.

[Alphonse Daudet]. Α. Π. Κ.

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΝ

Πρὸ πολλοῦ χρόνου διενούουμην νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἀντίπαλον τῶν Ἀθηνῶν πόλιν τῆς Πελοποννήσου Σπάρτην, ἀλλ' αἱ μελέται μου ἐπὶ μακρὸν χρόνον μὲ ἐκώλυον νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, οὐχ ἦττον παρὰ τὴν ἀδριμονίαν μου ταύτην νητύχησα νὰ εὔρω ἐσχάτως συνοδοιπόρον τὸν περιφανῆ καθηγητὴν κύριον Α. Η. Sayce ἐξ Ὀξωνίας, εἰς ὃν δὲν δύναμαι ἢ νὰ ἐκφράσω καὶ ἐνταῦθα τὰς ἐνθέρμους μου εὐχαριστήσεις δι' ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ περιηγήσει ἔμαθον.

Οὕτω λοιπὸν ἀμφότεροι ὑπὸ κοινῆς ἐπιθυμίας ἀγόμενοι ἐγκατελείψαμεν τὰς Ἀθήνας τὴν πρωίαν τῆς 19 Φεβρουαρίου κατελθόντες διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Πειραιᾶ, καίτοι ὁ καιρὸς ἦτο λίαν ψυχρὸς καὶ αἱ πέριξ σειραὶ τῶν ὄρεων χιόνι κεκαλυμμέναι. Ἐκεῖ ἐπιβιβάσθημεν ἐπὶ τῆς «Ἐλπίδος», ἀτμοπλοίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας καὶ περὶ τὴν 7ην ὥραν ἀπήραμεν ἐκ Πειραιῶς.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ λιμένος ἐξοδὸν ἡμῶν εἴχομεν ἄνεμον λίαν παγερὸν, ἀλλ' ἡ λαμπρὰ θεὰ τῶν πέριξ ἐκράτει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἀριστερᾶ βλέπει τις τὸν τάφον τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ ἐνθυμεῖται τὸ παλαιὸν ἐκείνο ἐπιγράμμα :

«Ὁ σὸς δὲ τύμβος, ἐν καλῷ κειωσμένος
Τοῖς ἐμπόροις πρόσησις ἔστι πανταχοῦ,
Τοῖς τ' ἐκπλέοντας εἰσπλέοντας τ' ὄφεται,
Χθρόταν ἀμιλλὰ τῶν νεσῶν, θεάσεται!»

περαιτέρω δεξιᾷ τὴν θείαν νῆσον Σαλαμίνα, κειμένην κατέναντι τῆς Ἐλευσίνας καὶ καθήκουσαν μέχρι Μεγαρικῆς, ἔχουσαν μῆκος 80 σταδίων καὶ σχῆμα ὠσειδές. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς αὐτῆς ἀκτῆς ἐκτείνεται τὸ πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ἀττικῆς μακρὸν καὶ βραχυῶδες αὐτῆς ἀκρωτήριον Κυνόσουρα καὶ νῦν Ἀγία Βαρβάρα, πρὸ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁ βράχος Ψυττάλεια. Εἰς τοῦτο τὸ μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς στενὸν συνεκροτήθη ὡς γνωστὸν τῷ 480 π. Χ. ἡ μεταξὺ Περσῶν καὶ Ἑλλήνων ναυμαχία.

Μετὰ τὴν Σαλαμίνα ἠρξάμεθα παραπλέοντες ἐπ' ἀριστερᾷ τὴν ἀνώμαλον νῆσον Αἰγίναν, ἣν λῶμην τοῦ Πειραιῶς ὁ Περικλῆς ὠνόμασεν,

1. Πλουταρχ. Θεμιστοκλ.

καὶ ἦτις ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας εἶνε λίαν δύσβατος καὶ ἔχει ἀποτόμους ἀκτὰς, ἐν ᾧ πρὸς νότον ἔχει λόφους καὶ πεδιάδας δεινροφύτους καὶ μικροὺς πρασίνοους ὄρους εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηράν. Τὰ λείψανα τῶν κτιρίων τοῦ λιμένος καὶ ἡ καλῶς διατηρημένη προκυμαία ἐνθυμίζουσι τὴν παλαιότεραν ἀκμὴν τῆς νήσου.

Καθ' ἱστορικὴν γνωρίζομεν ὅτι ἐν Αἰγίνῃ διὰ Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείου ἐκόπησαν τὰ παλαιότατα νομίσματα ἐν Ἑλλάδι.

Ἐντεῦθεν στρέφοντες τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν ἀπέναντι στερεὰν βλέπομεν ἐν τῷ μυκῷ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου παραθαλάσσιον πόλιν, τὴν Ἐπίδαυρον, ἐν ἣ διὰ τῶν ἐπ' ἐσχάτων γενόμενων ἀνασκαφῶν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἠχθησαν εἰς φῶς πολυτίμα τῆς ἀρχαιότητος ἔργα, οἷον περίφημον θέατρον καὶ ἡ θόλος τοῦ Πολυκλείτου, ἣν μετὰ θαυμασμῶν περιγράφει ὁ Παυσανίας.

Μετὰ τὴν Ἐπίδαυρον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Πόρον, τὴν ἀρχαίαν Καλαυρίαν ἢ Καλαυρικὴν, κειμένην κατέμπροσθεν τοῦ λιμένος τῆς Τροιζῆνος Πύλωνος· ἦτο δὲ ἐξ ἀρχῆς ἰσρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅτε οἱ Δελφοὶ ἦσαν ἱεροὶ τοῦ Ποσειδῶνος· ὕστερον δὲ ἀντήλλαξαν, ὡς ἐμυθεύετο, οἱ θεοὶ οὗτοι, καὶ ὁ μὲν Ἀπόλλων ἔλαβε τοὺς Δελφοὺς, ὁ δὲ Ποσειδῶν τὴν Καλαυρίαν, ἐν ἣ εἶχε καὶ ναόν. Ἐν Καλαυρίᾳ κατεδιώχθη ὡς γνωστὸν καὶ ἀπέθανεν ὁ μέγιστος τῶν βιητόρων τῆς ἀρχαιότητος ὁ Δημοσθένης.

Ἡ νῦν κωμόπολις Πόρος κεῖται ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμᾶς πετρώδους ἀκρωτηρίου, σχηματίζοντος χερσονήσον συνεχομένην τῇ ὅλῃ νήσῳ διὰ χητακλοῦ καὶ μικροῦ ἀμμώδους ἰσθμοῦ, ὁσάκις δὲ πνεύση σφοδρὸς ἄνεμος ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἢ θάλασσα ἐξερχομένη καλύπτει τὸν ἰσθμὸν τοῦτον καὶ τότε φαίνεται ὀφθαλμοφανῶς ἡ νῆσος. Ἡ κώμη εἶνε νεωτέρας κατασκευῆς, οὐσα δὲ ᾠκοδομημένη ἐν σχήματι πυραμίδος ἐπὶ καταφερείας λόφου πετρώδους, φθάνει μέχρι τῆς θαλάσσης· αἱ δὲ οἰκίαι φαίνονται σεσωρευμέναι καὶ εἰσὶ πᾶσαι δωματοσκεπεῖς ὡς αἱ τῶν Κυκλάδων νήσων· αἱ ἀγυαὶ στεναὶ καὶ ἀκαθάρτοι καὶ μόνον ἡ κρηπίς εἶνε λιθόστρωτος· στεροῦνται δὲ οἱ κάτοικοι τοῦ Πόρου καὶ πυροξύλων καὶ ὕδατος, δύο ἀναγκαιοτάτων εἰδῶν ἅπερ προμηθεύονται ἐκ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας τῆς κωμῆς πόλεως κεῖνται τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἐπὶ κορυφῆς λόφου ὑψομένου 1000 πόδας ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· οὐδεὶς κίων διαμένει ὀρθός, καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνον συντρίμματα σώζονται, ὧν τεμάχια πινὰ δεικνύουσιν ὅτι ὁ ναὸς ἦν μετρίου μεγέθους καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν κίωνων αὐτοῦ ἦν Δωρικῆς τάξεως.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ναοῦ ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ νήσων, ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Ἀττικῆς καὶ πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς νήσου Ὑδρας. Παρὰ τὰ ἐρείπια ταῦτα ὑπάρχει μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Μετὰ τὸν Πόρον διήλθομεν διὰ τῶν νήσων Σπετσῶν καὶ Ὑδρας ἀπέναντι τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου, καταλιπόντες δὲ καὶ ταχύτας μετὰ τετάρωρον πλοῦν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Ναύπλιον· πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὸν λιμένα βλέπει τις ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου βράχου τοῦ Παλαμιδίου κάτω τάφους παναρχαίους ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντας. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Ναυπλίου, τοῦ λεγομένου υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀμυμώνης, ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Τρωάδος. Ὁ Στράβων δὲν παραδέχεται τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλ' ἐτυμολογεῖ τὸ ὄνομα Ναυπλίου ἀπὸ τοῦ προσπλεῖσθαι ταῖς ναυσὶν· καὶ ὀνομάζει αὐτὸ Ναύσταθμον τῶν Ἀργείων, Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ναυπλίας οὐδὲν δυστυχῶς τῶν ἀρχαίων μνημείων διατηρήθη· ἐσχάτως δὲ ἀνευρέθησαν τυχαίως παναρχαίοι τινες τάφοι λελαξευμένοι ἐντὸς τοῦ βράχου ὁμοιοὶ τῶν ἐν Σπάτᾳ καὶ Μενιδίῳ εὑρεθέντων. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παυσανίου ἦν ἐρημὸς ἡ πόλις. Ἐσώζοντο δὲ μόνον ἐρείπια τῶν τοιχῶν αὐτῆς καὶ ναὸς Ποσειδῶνος καὶ λιμὴν καὶ πηγὴ Κάναθος λεγομένη, ἐν ἣ ὡς ἐδοξάζον οἱ Ἀργεῖοι ἡ Ἥρα λουομένη καθ' ἕκαστον ἔτος ἀνελάμβανε τὴν παρθενίαν αὐτῆς.

Ἐκ Ναυπλίου πλέοντες πρὸς τὸν Μαλέαν προσηγγίσσαμεν τῇ Ἐπιδαύρῳ Λιμηρᾷ, τῇ μετὰ ταῦτα Μονεμβασίᾳ ὀνομασθείσῃ, διὰ τὴν μίαν μόνην αὐτῆς ἐμβασιν ἐκ τῆς πρὸς δυσμᾶς ἡπείρου διὰ γεφύρας. Ἐπέκεινα δ' αὐτῆς τὸ πλοῖον ἤρξατο ταλαντευόμενον, ὅπερ εἶνε ἀλάνθαστον προμήνημα τῆς προσεγγίσεως τοῦ Μαλέα. Τὸ ἀκρωτήριον Μαλέας ἢ Μαελαὶ ἦτο καὶ εἶνε γνωστὸν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πᾶσι τοῖς ναυτιλομένοις διὰ τὸ κινδυνῶδες τῆς παρακάμψεως. Οἱ ἀρχαῖοι ναυτικοὶ μετὰ φόβου ἐμνημόνευον τοῦ ὀνόματος τοῦ Μαλέα, καὶ μετ' ἀπελπισμοῦ διέπλεον αὐτόν, ὅθεν καὶ τὸ οἶονε ἐπικηδεῖον ῥητόν, τὸ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενον.

Μαλέας δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε.

Ἡ νῆσος Κύθηρα κειμένη ἐν τῷ Κρητικῷ πελάγει κατὰ νότον τῆς Πελοποννήσου, ἐκαλεῖτο καὶ Πορφυροῦσα, διότι εἶχε πορφυράς καλλίστας. Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην μυθολογίαν, ἡ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν γεννητικῶν μορίων τοῦ Κρόνου ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης γεννηθεῖσα Ἀφροδίτη κατήχη κατὰ πρῶτον εἰς Κύθηρα καὶ ἐκεῖθεν ἐπεραιώθη εἰς Κύπρον. Ἡ Ἀφροδίτη ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς καὶ ναοῦ αὐτῆς ὠνομάσθη Κυθηρίας. Ἡ νῆσος ἂν καὶ μικρὰ, ἦν ὁμως πολλοῦ ἀξία διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς παρὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου· διότι ὅστις ξένος κατεῖχεν αὐτὴν ἠδύνατο νὰ διαταράττῃ αἰεὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν τῆς Λακωνικῆς, καὶ διὰ τῶν εὐδιεγέρτων Εἰλώτων νὰ παρέχῃ πράγματα τῇ Σπάρτῃ, ὅπερ ἐνόησαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αὐτὴν βίᾳ καὶ διετήρουν ἐκεῖ φρουρὰν στέλλοντες διοικητὴν ἐκ Σπάρτης καλούμενον Κυθηροδίκην.

Ὁ ἐνταῦθα ναὸς τῆς Ἀφροδίτης Οὐρανίας ἦν ἀγιώτατος καὶ ἀρχαιότατος πάντων ὄσους ἡ θεὰ αὕτη εἶχεν ἐν Ἑλλάδι.

Ἐκ Κυθέρων ἀναχωρήσαντες διηυθύνθημεν πρὸς τὸ Γύθειον ἔθθα μετὰ 5 ὥρων τρικυμιῶδες ταξείδιον ἀπεβιβάσθημεν περὶ τὸ μεσονύκτιον ῥαγδαίως πιπτούσης βροχῆς. Κατὰ κερκὴν ἡμῶν τύχην ὁ Ἐπαρχος, πρὸς ὃν εἶχομεν συστατικὴν ἐπιστολὴν, ἀπουσίαζεν, ὁ δὲ μικρὸς παῖς ὁ φέρον τὰ πράγματα ἡμῶν μᾶς ὠδήγησεν εἰς ἐλευθέρων ἀχυρῶνα ὃν ἐκάλουον ξενοδοχεῖον. Ἐκόντες ἄκοντες εἰσῆλθομεν εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ ὀνομαζομένου ξενοδοχεῖου ἦτο τὸ μαγειρεῖον ἐκεῖθεν δὲ μᾶς ὠδήγησαν εἰς δωμάτιον, ὅπερ ἐχρησίμευε καὶ ὡς ἐστιατόριον, αἱ δὲ τράπεζαι ὅπου ἐν καιρῷ ἡμέρας ἐγευματίζον ἐχρησίμευσαν τότε ὡς κλῖναι ἡμῶν. Τὸ ἐστιατόριον τοῦτο ἦτο ἀνευ παραθύρων, εἶχομεν ὅμως ἐξ Ἀθηνῶν προμηθευθῆ δύο σκεπάσματα, ἐν οἷς ἐγκεκορδυλημένοι ἐκαθήμεθα ἕως ὅτου ἐξημέρωσεν· ἀλλὰ δὲν εἰμεθα μόνον ἡμεῖς οἱ ξενιζόμενοι τοῦ περικλεοῦς τοῦτου ξενῶνος· ἀξιωματικὸς τις πάσχων ἐνοσηλεύετο πλησίον ἡμῶν ὑπὸ δύο στρατιωτῶν ἐκτός τούτου τὴν νύκτα ὅλην δὲν ἐπαυσαν οἱ ἐπισκέπται, ἄλλοι μὲν ζητοῦντες ὕπνου θέσιν, ἄλλοι δὲ ζητοῦντες πατῶ. Εὐτυχῶς τὴν μελαγχολίαν ἡμῶν διεσκεδάζε καθ' ὅλην τὴν νύκτα ὁ γουλλισμὸς τῶν χοίρων, οἵτινες ἦσαν κάτω τοῦ δωματίου ἡμῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς καθ' ὅλην τὴν νύκτα περιτρέχοντες μῦς. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι τὸ Γύθειον εἶνε εὐτυχῆς τόπος ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χοίρους· πληθὸς τοιοῦτων βλέπει τις εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐκ πρώτης δ' ὕψους ἐπιβιβαζόμενος τις ἀπορεῖ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τετραπόδων τούτων, ἕνεκα τῶν ὁποίων αἱ ὁδοὶ γέμουσιν ἀκαθαρσιῶν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἡμῶν, ὅπερ συνίστατο ἐξ ὀλίγου ἄρτου καὶ γάλακτος, ἀνεχωρήσαμεν τὴν

«Ὁ Ὀμηρὸς ἀναφέρει περὶ τῆς ἐνταῦθα συμφορᾶς τοῦ Ὀδυσσεως, ὡς φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ὀμηρὸς ποτε «περιγνάμπτων Μαλειῶν ὄρος αἰπὸν» ἔλαβε πειρὰν τῆς κινδυνώδους διαβάσεως αὐτοῦ, καθ' ὅτι μετὰ μεγάλῃς ζωηρότητος ἀναφέρει αὐτὸ εἰς τὰ ἔπη αὐτοῦ. Οὐδεὶς λησμονεῖ ἐνταῦθα τὰ ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης κείμενα κοσμήματα τοῦ Παρθενῶνος, ἅτινα ὁ Ἐλγιν ἐσύλησεν ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἐν ἔτει 1795.

9 ὥραν τῆς πρωίας ἐριπποι ἐκ τοῦ Γυθείου διὰ Σπάρτην, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀγωγέως τῶν ἵππων καὶ ἐνὸς χωροφυλάκου, ὃν ὁ ὑπομάρκαρχος εἶχεν εὐγενῶς θέσει ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἡμῶν, ἐπειδὴ τὸ μέρος δὲν ἦτο ἐντελῶς ἀσφαλές.

Τὸ Γυθειον παραθαλάσσιος πόλις ἦτο μία τῶν Ἐλευθερολακωνίων πόλεων· ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων, ἃ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐνέπρησεν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Τολμίδης. Πλησίον τῆς θαλάσσης εὐρίσκονται λείψανα θεάτρου, ὡς καὶ ἐρείπια λουτρῶν Ῥωμαϊκῆς κατασκευῆς.

Ἡ ὁδὸς ἦν ἐπορευόμεθα εἶνε ἀμαξιτὸς καὶ πλατεῖα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐνταῦθα ἀμαξίαι δὲν ὑπάρχουσι· καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς πορείας ἡμῶν ἄλλο δὲν ἐβλέπομεν, εἰμὴ ὄρη ὑψηλὰ ὑπὸ χιόνων κεκαλυμμένα, ὡς σύντροφον δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εἶχον βροχὴν. Τὴν ἀνίαν τοιοῦτου τὰξιδίου διεσκέδαζε μόνον ἡ μονότονος μουσικὴ τῶν κωδῶνων τῶν ἡμιόνων μας· οὐδὲν μέρος ὅπως σταθεμῶμεν ὑπῆρχε, καὶ τὰ πέρηξ εἶνε ἐρημα καὶ ἀκατοίκητα. Μετὰ ἐξάωρον ὁδοπορίαν ἐφθάσαμεν εἰς ἐν χάνι, ἐνθα ἐμείναμεν 1 ὥραν ἵνα γευματίσωμεν. Ἐνταῦθα εἶνε τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἀπὸ Γυθείου εἰς Σπάρτην. Ἰππεύσαντες πάλιν τὴν 1 ὥραν μ.μ. ἐφθάσαμεν τέλος τὴν 7 ὥραν τῆς ἐσπέρας εἰς Σπάρτην καὶ διηυθύνθημεν εἰς τὸ Νομαρχεῖον, ἐνθα ὁ ἐξαίρετος καὶ πεπαιδευμένος νομάρχης κ. Εὐθύμιος Πλαστήρας λίαν εὐγενῶς μᾶς ὑπεδέχθη καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μᾶς ἐφιλοξένησεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του, εἰδήμιον πρὸς τοῖς ἄλλοις ὦν καὶ ξένων γλωσσῶν. Οὐδέποτε θέλω λησμονῆσαι τὰς τρεῖς εὐφροσύνας ἐσπέρας, ἃς διήλθομεν ὁμοῦ κατὰ τὴν ἐν Σπάρτῃ διαμονὴν ἡμῶν, διαλεγόμενοι περὶ διαφόρων ἀντικειμένων.

Ἡ φύσει αὐτὴ ὄχυρὰ πόλις τῆς ἀρχαιότητος, ἢ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀνδρίαν καὶ φιλοπατριάν τῶν κατοίκων τῆς ἀθάνατον δοῖαν κτησαμένη καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡγεμονίς τῆς Ἑλλάδος διατελέσασα Σπάρτη, κεῖται εἰς τὴν δεξιᾶν ὄχθην τοῦ δαφνώδους ποταμοῦ Εὐρώτα, ἐπὶ γραφικωτάτου ὄροπέδιου, ὑπερβεν τοῦ ὁποῦ ἀριστερᾶ ἴσταται ὁ χιονοσκεπὴς Ταύγετος, δεξιᾶ δὲ ὁ Πάρνων σχηματίζοντες μακρὰν λεκάνην φθάνουσαν μέχρι τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου.

Κατὰ τὴν ἐβδομηκοστὴν ἐνάτην Ὀλυμπιάδα ἡ Σπάρτη κατηδαφίσθη ὑπὸ σεισμοῦ καὶ τότε ἀπεσάτησαν οἱ πλείστοι τῶν Εἰλωτῶν αὐτῆς εἰς Ἰθώμην.

Ἡ ἀρχαία Σπάρτη δὲν ἦτο γυμνὴ μνημεῖον, τὰ κυριώτερα δὲ ὄσων οἱ συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν εἶνε περίπου τὰ ἐξῆς. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Σπάρτης ἦν στοὰ ἐπιφανεστάτη καλουμένη

Περσικὴ ὡς κατασκευασθεῖσα ἀπὸ λαφύρων Περσικῶν, ἦτο δὲ κεκοσμημένη διὰ πολλῶν ἀγαλμάτων· οὐ πόρρω ταύτης τῆς στοᾶς ἦτο ὁ τάφος Ὀρέστου τοῦ Ἀγαμέμνονος. Πλησίον τῆς ἀγορᾶς ἦν τόπος συνεδριάσεως ὅστις ἐκαλεῖτο Σκιάς· τὴν Σκιάδα ταύτην κατασκεύασεν Θεόδωρος ὁ Σάμιος, ὃς πρῶτος ὡς λέγεται ἐφευρε τὴν τέχνην τοῦ διαχέειν σίδηρον καὶ διαπλάττειν ἐξ αὐτοῦ ἀγάλματα.

Ἡ ἀκρόπολις τῆς Σπάρτης δὲν ἦτο μὲν περιφανὴς κατὰ τὸ ὕψος ὡς ἡ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ Καδμεία τῶν Θηβῶν καὶ ἡ Λάρισσα τοῦ Ἄργους, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως λόφων τὸν ὑψηλότερον ὠνόμαζον ἀκρόπολιν. Ἦν δὲ ἐπ' αὐτῆς ναὸς Ἀθηνᾶς καλουμένης Πολιούχου καὶ Καλκιοίκου, τὸ μόνον μνημεῖον τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὅπερ εἶδεν ὁ Πασανίας καὶ ἐθαύμασεν, ἦτο δὲ ἔργον τοῦ Γοιτιάδα.

Ἡ κατὰ μῆκος ἑκτασίς τῆς Σπάρτης ἦν ὡς εἰκάζεται 25 λεπτῶν· ἐρείπια αὐτῆς σώζονται πρὸς ἀνατολὰς τῆς νεωτέρας πόλεως τοῦ Μιστρᾶ· εἰσὶ δὲ ταῦτα λείψανα τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ναῶν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν λόφων, καὶ ἔχνη πολλὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἃ εἶνε γνωστὰ ὅτι ἐκτίσθησαν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας καὶ εἶνε κατασκευασμένα ἐκ κεράμου.

Ἐξω τῶν τειχῶν σώζεται οἰκοδομὴ τετραγώνου κατασκευασμένη ἐξ ἀρχαίων λειψάνων, ἐντὸς αὐτῆς δὲ κτίριον θεωρούμενον ὡς ὁ τάφος τοῦ Λεωνίδα. Τὸ κτίριον τοῦτο σύγκειται ἐξ ὑπερμεγέθων ὄγκων λίθων· τὸ μῆκος ἐνὸς λίθου ἂν ἐμέτρησα ἦτο 5 περίπου μέτρων καὶ 1 1/2 τὸ πᾶχος· τῆ ἀληθεῖς ἄξιος τάφος τοῦ ἦρωος. Κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς μέρος τῆς Σπάρτης τὸ πρὸς τὸν Εὐρώταν, ὑπάρχει φάραγξ ἀπότομος καὶ βαθεῖα 50 ποδῶν καὶ ἐπ' αὐτῆς ἦν ὑψιδομημένον τεῖχος τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐπὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ ἦν γέφυρα ἧς σώζονται τὰ λείψανα, τὸ δὲ θεάτρον τὸ ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων κείμενον πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως, μόνον ἐκ τῆς θέσεως ἐγνωρίσαμεν, καθότι οὐδὲ ἔχνης βλέπει τις σήμερον· οἱ κάτοικοι τῆς νέας Σπάρτης μετεχειρίσθησαν ὡς λατομεῖα τὰ ἐδῶλια τοῦ θεάτρου. Ἐντεῦθεν ἰστάμενός τις ἔχει μεγαλοπρεπεστάτην θέα τοῦ Ταύγετου καὶ σύνμα μαγευτικὴν φύσιν, τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα καὶ τὴν κατάρυτον πεδιάδα τὴν μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς Σπάρτης καὶ τοῦ Μιστρᾶ.

Ὁ Μιστρᾶς ἀπέχει 1 περίπου ὥραν τῶν ἐρειπίων τῆς Σπάρτης πρὸς δυσμὰς καὶ κεῖται ἐπὶ κατωφερείας ὄρους κρημνώδους καὶ ἀποτόμου. ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ὑπάρχει φρουρίον ἔχον πύργους ἀρχαίας κατασκευῆς· ἡ δὲ πρὸς τὸ νότιον τοῦ φρουρίου πλευρὰ αὐτοῦ εἶνε διεσχισμένη ἐκ σεισμοῦ ὡς φαίνεται. Τὸ ὄρος τοῦτο

εἶνε μέρος τοῦ Ταύγετου καὶ κατὰ τὰς ὑψοφείας αὐτοῦ ῥεεῖ ὁ Παντελεῆμων ῥυαξ ἀφθονος, χωρίζων τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν δύο αὐτῆς προαστείων, καὶ ἐπὶ τοῦ ῥυακος ὑπάρχει γέφυρα συνεννοῦσα τὰς δύο αὐτοῦ ὄχθας.

Πρὸς τὸ ἀνώτατον μέρος τῆς πόλεως σώζονται παλαιὰ οἰκήματα Γοθικῆς κατασκευῆς, ἐν αἷς φέκουν ὡς φαίνεται οἱ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως δεσπότες τῆς Σπάρτης.

Μεταξὺ τῶν ἀξιωμαθημένων πόλεων εἰσὶν αἱ Ἀμύκλαι, περίφημοι καταστᾶσαι διὰ τὸν ἐκεῖ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος θρόνον τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος, ἔργον Βαθυκλέους τοῦ Μάγνητος ὃν προσέφερον οἱ Σπαρτιάται εἰς τὸν θεόν, ἀπέχουσι τῆς Σπάρτης ὡς εἴκοσι στάδια πρὸς μεσημβρίαν, ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Εὐρώτα. Ἐκτίσθησαν δ' ὑπὸ Ἀμύκλα τοῦ Λακεδαιμόνου ὃς ὠνόμασεν αὐτὰς ἀφ' αὐτοῦ. Ἐν Ἀμύκλαις ἐκτὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς θρόνου τοῦ κολοσσαίου ἀγάλματος τοῦ θεοῦ τούτου περιείχοντο καὶ τὰ ἀγάλματα καίτων πλείστων ἄλλων θεοτήτων τῶν Δωριέων. Αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης ὕψαιον κατ' ἔτος χιτῶνα διὰ τὸν Ἀμυκλαῖον Ἀπόλλωνα καὶ ὠνόμαζον χιτῶνα τὸ οἶχημα ἐν ᾧ εἰργάζοντο. Ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Ἀμυκλῶν κεῖται νῦν τὸ χωρίον Σκλαβοχωρὶ καλούμενον, ἐνθα εὐρέθησαν λείψανά τινα, ὡς τεμάχια κιόνων, ἐπιγραφῆ καὶ ἄλλα, ἀλλὰ πάντα εἶνε Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ὁ Leak ὡς καὶ ὁ Curtius θεωροῦσι τὴν Ἀγίαν Κυριακὴν (λόφον 1 ὥραν μακρὰν τῆς Σπάρτης καὶ 1/4 τοῦ Σκλαβοχωρίου) ὡς τὸν ναὸν τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος. Ἐπὶ τῆς νῦν ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Κυριακῆς εἶδομεν πολλοὺς λίθους μεγάλους ἀπελεκήτους, οἱ ὅποιοι ἐχρησίμειον διὰ τὸ περιτειχίσμα τοῦ ναοῦ, πολλὰ θραύσματα ἀγγείων ἑλληνικῆς ἐποχῆς ὡς καὶ μίαν μεγάλην πλάκα ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐντετειχισμένην μὲ ἐπιγραφὴν λίαν ἐξηλειμμένην καὶ δυσανάγνωστον, ἧς ἠδυνήθημεν νὰ ἀναγνώσω τὰ ἐξῆς γράμματα :

ΔΕΙΜΑΧΟΥ
ΟΥΝΕΚΘΕΟΚΗΠΡΕΟΣ
ΔΑΡΟΕΠΡΟΓ'
ΙΑΤΑ.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ καθηγητοῦ Sayce πιθανώτερον εἶνε νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐνταῦθα ἦτο ναὸς τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος διὰ δύο λόγους, πρῶτον ὅτι τὸ ἔδαφος ἐνταῦθα εἶνε ἐσπαρμένον μὲ πλῆθος Ἑλληνικῶν ἀγγείων καὶ δεύτερον ἕνεκα τῆς λαμπροτάτης αὐτοῦ τοποθεσίας, διότι τὸ Σκλαβοχωρὶ δὲν δύναται νὰ πείσῃ ἡμᾶς ἀρκούντως ἕνεκα τοῦ γλαυροῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ κεῖται τὸ νῦν χωρίον, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ὑψιδομητο μεγαλοπρεπῆς ναὸς μετὰ κολοσσαίου ἀγάλματος.

Ἐν Σπάρτῃ ἐπεσκέφθημεν τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, δι' ὃ ὀφείλεται μέγας ἔπαινος τῷ καθηγητῇ τοῦ αὐτοῦ Γυμνασίου καὶ ἐφόρῳ τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Μάτσα διὰ τὴν καλὴν κατάταξιν καὶ περιποίησιν τῶν ἀρχαιοτήτων. Ἐπίσης ἐπεσκέφθημεν καὶ ψηφῶδεςτον ἔδαφος καλὸν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὅπερ ἠγοράσθη ὡς εἶπον ἡμῖν παρὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἀντι 15 χιλιάδων δραχμῶν, παριστάνει δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπὶ ταύρου μετὰ δύο ἐρώτων ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἐν ᾧ ὁ πρὸς δεξιᾶν ἐφθάρη ἦδη κατὰ τὸ ἄνω ἡμισὺ πλησίον τούτου καὶ ἀπέναντι εὐρέθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἕτερον ψηφῶδεςτον, ὅπερ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν, διότι μένει εἰσέτι τεθαμμένον ἕνεκα τῆς ὑπερόγκου ἀξίας ἧν ὁ ἰδιοκτήτης ζητεῖ.

Ὡς ἀναφέρει ἡμῖν ὁ Leak πλησίον τοῦ χωρίου Βαφιῶ (ἀρχαία Φαράϊ) κειμένου παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εὐρώτα 45 λεπτά ἀπὸ τοῦ Σκλαβοχωρίου εἶδεν ἐρείπια ὑπογείου τινὸς δωματίου ὁμοίου τοῦ τῶν Μυκηνῶν. Ἴνα εὐρωμεν τὸ χωρίον Βαφιῶ πολλὰς ὥρας καὶ πολλοὺς κόπους ἐδαπανήσαμεν, καθότι—πραγμα παραδόξον—οὐδεὶς ἐκ τοῦ παρακειμένου χωρίου ἐγνώριζεν αὐτὸ οὔτε ταιωτόν τι ὑπόγειον δωμάτιον εἶχον ἰδεῖ. Μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις λίαν κεκμηζότες καὶ νήστες ἀπὸ πρωίας εὐρωμεν τέλος χωρικὸν τινα, ὅστις ὠδήγησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου τινὸς, ἐνθα μᾶς ἐδειξεν ὀπήν, ἧτις, ὡς μᾶς εἶπε, γνωρίζει ἐκ παραδόσεως ὅτι φέρει ὑπογείως μέχρι τοῦ χωρίου Βαφιῶ, ἀπόστασιν 10 λεπτῶν τῆς ὥρας. Πράγματι δὲ εἶδομεν ἐκεῖ μεγάλους ὄγκους λίθων οὓς ὁ Leak εἶδεν ἐνταῦθα· δυστυχῶς ὁμοῦ μετεχειρίσθησαν καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἀνάγκαις τῶν οἰκτοῦ τοῦ χωρίου καὶ δὲν σώζονται πλέον εἰμὴ 4 ἐξ αὐτῶν. Ἐλησμόνησα ν' ἀναφέρω ὅτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου ἦσαν κεκρυμμένοι 8 ἄνθρωποι ὀπλισμένοι, οἱ ὅποιοι, ὡς μοι εἶπεν ὁ ὀδηγὸς ἡμῶν, ἦσαν φυγῶδικοι καὶ διὰ νεύματος μᾶς ὑπέδειξεν ὅτι πρέπει τάχιστα ν' ἀπέλθωμεν. Εὐτυχῶς ἐπρολάβαμεν πρὸ τοῦ νὰ συνεννοηθῶσι μεταξὺ τῶν καὶ ἀνεχωρήσαμεν καὶ οὕτω διεφύγομεν προφανῆ κίνδυνον, ἂν ὄχι τῆς ζωῆς, τούλάχιστον τῶν χρημάτων ἡμῶν.

Σκοπὸν εἶχομεν ἀπὸ Σπάρτης νὰ ὀδεύσωμεν περὶ διὰ τῆς Μεγαλοπόλεως, Τριπόλεως εἰς Μυκῆνας, καὶ διὰ Νκυπλίου νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἡ χιὼν κατέκλυσε τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων καὶ ἀπέκλεισε τὰς διόδους οὕτως, ὥστε νὰ καταστῇ ἡ τοιαύτη διὰ ξηρᾶς πορείας ἀδύνατος, ἐν ᾧ ἔπρεπε καὶ γυμνόποδες νὰ διέλθωμεν οὐχὶ ὀλίγους χειμᾶρους, διὸ ἠναγκάσθημεν καὶ πάλιν νὰ καταβῶμεν εἰς τὸ Γυθειον. Εὐτυχῶς ἡ ὥρα τοῦ ἀπόπλου τοῦ ἀτμοπλοίου ἦτον ἐγγύς, ὥστε ἐπ' ὀλίγον μόνον

ἀπηλαύσαμεν νῦν τῆς ξενείας τοῦ γνωστοῦ ξενοδοχείου.

Ἀθήνησι.

Η. Γ. ΚΑΣΤΡΟΜΕΝΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς τὸν Ἀγαθόπουλον ἀνήγγειλέ τις ὅτι ὁ φίλος του Κ. . . ἀπέθανεν ἐν Πάτραις.

— Ἀδύνατον, ἀναφωνεῖ ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐγὼ εἶχα γράμμα του πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ ἂν ἐπῆθαινε ἓνα τέτοιο πρᾶγμα, βεβαίως θὰ μοῦ τὸ ἔγραφε.

* *

Ὁ φιλάργυρος Μ* ἐξήρχετο πρὸ ἡμερῶν μετὰ τινος φίλου του ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ὅπου εἶχεν ἀκούσει συγκινητικὸν λόγον περὶ φιλανθρωπίας. Εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ πλήθος ἐπαιτῶν ἔτεινον μεθ' ἑκαστῶν τὰς χεῖρας, εἰς ἃς ἕκαστος τῶν ἐξερχομένων ἔρριπτε κατ' ἀρέσκειαν. Μόνος ὁ Μ* ἔμεινε ὅλως ἀναλγητος. Καὶ ἐπειδὴ ὁ φίλος του τὸν κατέκρινε διὰ τοῦτο.

— Νὰ σοῦ 'πῶ, λέγει ὁ φιλάργυρος, αὐτὸ τὸ κἄνω ἴσα ἴσα γιὰ νὰ μὴ παραβῶ τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου

— Ἄ! αὐτὴ δὲ ἡ εἰρωνεία καταπᾶ πλεον ἀηδία!

— Ἄκουσε 'δῶ λοιπόν, νὰ σοῦ 'πῶ δὲν λέγει τὸ Εὐαγγέλιον: μὴ κάμνεις εἰς τὸν ἄλλον, ὅ, τι δὲν θέλεις νὰ κάμνουν καὶ εἰς ἐσέ' οἱ ἄλλοι;

— Ἐ! λοιπόν;

— Ἐγὼ δὲν θέλω νὰ μοῦ κάμνουν ἐλεημοσύνη, καὶ γιὰ τοῦτο δὲν κάμνω κι' ἐγὼ εἰς κανένα!

* *

Παρίσταντο ἐν τῷ θεάτρῳ τραγωδία τις τοῦ ποιητοῦ Μ* παρόντος εἰς τὴν παράστασιν. Πλησίον αὐτοῦ ἐκάθητο δικαστὴς, ὅστις εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, ἀποκοιμηθεὶς βαθύτατα. Τοῦτο ἰδὼν ὁ ποιητὴς ἐγείρεται καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν παρακαθήμενον θεατὴν λέγει:—Κύτταξέ τον! νομίζει πῶς εὐρίσκεται εἰς συνεδρίασιν τοῦ δικαστηρίου!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ δυστυχία εἶνε τὸ μόνον βᾶρος, ὅπερ ἀποβαίνει τόσῳ μᾶλλον βαρύτερον ὅσω πλεῖστοι εἶνε οἱ φέροντες αὐτή.

Ὅταν τις δὲν τολμᾷ νὰ εἴπῃ ὅ, τι σκέπτεται, καταπᾶ νὰ μὴ σκέπτεται παρὰ μόνον ὅ, τι τολμᾷ νὰ εἴπῃ.

Διὰ τῆς ἐκδικήσεως γίνεσαι ἴσος πρὸς τὸν ἐχθρόν σου, διὰ τῆς συγγνώμης γίνεσαι ἀνώτερος αὐτοῦ.

Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς δυστυχίας ὑπάρχει μέτρον τι λίαν εὐκολόν, ὅπερ σπανίως δύναται νὰ μᾶς ἀπατήσῃ. Εὐθύς ὡς δυσάρεστον τι συμβῆ ἡμῖν ὀφείλομεν νὰ ἐρωτῶμεν: Ἀρὰ γε θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη μετὰ ἐν ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν; Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην θὰ ἔχῃ ἀρὰ γε τὸ γεγονός τοῦτο ἐπίδρασιν τινα ἐπὶ τῆς ζωῆς μου; Ἐὰν ἡ ἀπόκρισις εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς εἶνε καταφατικὴ, δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν τὸ συμβᾶν ἡμῖν δυστυχίαν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ μεριμνήσωμεν περὶ αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ στατιστικὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις ὑπάρχουσι νῦν 756 ἐργοστάσια βᾶμβακος. Ἐκ τούτων 439 εἰσὶν ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς Πολιτείαις, 139 ἐν ταῖς κεντρικαῖς, 161 ἐν ταῖς μεσημβριναῖς καὶ 17 ἐν ταῖς δυτικαῖς. Ἐπασχολοῦνται ἐν πᾶσι κεφάλαια 208,280,346 δολλαρίων, αἱ δὲ ἀδρακτοὶ ἀνέρχονται εἰς 10,653,435.

Ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τοῦ βᾶμβακος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐργάζονται 174,659 ἄτομα, ἐξ ὧν 84,539 γυναῖκες μὴ ὑπερβάσαι τὸ δέκκτον ἔκτον ἔτος καὶ 13,213 ὑπερβάσαι τὴν ἡλικίαν ταύτην.

Συνέστη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν Λονδίῳ θρησκευτικὴ αἵρεσις αὐτοκαλουμένη «Peculiar people», τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἐν περιπτώσει ἀσθενείας, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοοῦσι νὰ προσκαλέσωσιν ἰατρὸν διότι, ὡς λέγουσιν, «οὐδαμοῦ τῶν Ἁγίων γραφῶν σημειοῦται ὅτι οἱ τότε ἄνθρωποι ἐπεκαλοῦντο ἐν ταῖς ἀσθενείαις των τοὺς ἰατρούς». Ὅταν δὲ μέλος τι τῆς αἵρέσεως ἀσθενῇ, τὰ λοιπὰ προσέχονται ἀπλῶς ὑπὲρ τῆς ἰάσεως αὐτοῦ καὶ ἀναμένουσι.

Ἀνακριτὴς τις ἐξακριβώσας ὅτι ὁ θάνατος τῆς θυγατρὸς μέλους τινὸς τῆς «Peculiar people» προῆλθεν ἐξ ἐλλείψεως περιποιήσεως καὶ νοσηλείας, ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ἴσως μὲν κατορθώσῃ αὕτη νὰ προστατεύσῃ τὰ τέκνα ἀπὸ τῆς ἡλιθιότητος τῶν γονέων των, ἀλλὰ πῶς θὰ πειθαναγκάσῃ τοὺς ἐνηλίους ἀσθενοῦντας νὰ προσκαλέσωσιν ἰατρὸν καὶ νὰ λάβωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντα φάρμακα;